

איינש ספפה Ayenesh Sefefe

01:00:02:11 01:00:00:11
שמי איינש ספפה,

01:00:05:11 01:00:03:21
נולדתי ב"קווארה".

01:00:09:24 01:00:06:12
שמה של אמי הוא קטמה נגוסה
ושמו של אבי ספפה סימה.

01:00:12:15 01:00:11:07
אמי ילדה שבעה ילדים.

01:00:15:00 01:00:13:13
חמישה מאתנו עלו לארץ ישראל,

01:00:17:24 01:00:15:18
והשניים האחרים נפטרו
באתיופיה, זיכרונם לברכה.

01:00:22:01 01:00:19:07
אנחנו שתי בנות ושלושה בנים.

01:00:25:11 01:00:23:15
אחיי הגדולים גרים היום בקרית מלאכי,

01:00:30:13 01:00:26:23
ואני, אמי, אחי הגדול ואחי
הקטן גרים כאן בלוד.

01:00:36:16 01:00:32:11
נולדתי ב"קווארה", שם לא היה לנו בית ספר,

01:00:39:13 01:00:37:18
גדלנו וגרנו בכפר.

01:00:42:08 01:00:40:12
אבינו נפטר בצעירותו,

01:00:46:06 01:00:43:04
ואמנו תפקדה כאמא וכאבא שגידלה אותנו.

01:00:51:23 01:00:46:09
אחיי הגדולים, הבנים,
עסקו בקצירה כשבגרו,

01:00:56:13 01:00:52:11
ואנחנו הבנות עזרנו: עיבדנו

את האדמה וקצרנו.

01:00:58:19 01:00:57:08
היו בבעלותנו פרות עליהן השגחנו.

01:01:05:21 01:00:59:15
אמי, תודה לאל, עסקה בבנייה,
כמו שקיים כאן בארץ,

01:01:08:15 01:01:07:03
זה היה המקצוע שלה.

01:01:17:04 01:01:08:20
אחרי כל יום עבודה, נהגנו
לעזור לאמנו בטחינת קמח.

01:01:20:21 01:01:17:23
אחיי הגדולים תפקדו כאבות,

01:01:24:17 01:01:21:12
הם תמכו בנו ושמענו בקולם,

01:01:27:22 01:01:25:12
לא היינו יוצאות מהבית ללא הסכמתם.

01:01:31:05 01:01:28:19
אחיי נשמעו לקול אמי,

01:01:36:15 01:01:31:15
ואנחנו התייחסנו לאחינו
הגדולים כאל הורים,

01:01:39:24 01:01:37:05
מילאנו את בקשותיהם. כך גדלנו.

01:01:43:11 01:01:40:04
היכן נולדת באתיופיה?
- ב"קווארה".

01:01:44:23 01:01:43:17
"קווארה".
"קווארה בלוה".

01:01:46:11 01:01:45:09
במה עסקת באתיופיה?

01:01:49:15 01:01:48:14
עסקתי בטוויית כותנה וקליעת סלי סליל,

01:01:56:11 01:01:52:14

ובעזרה לאחיי בחרישה ובעיבוד האדמה.

01:01:58:22 01:01:57:06
לאחר שסיימנו, היינו גם טוחנות קמח.

01:02:02:00 01:01:59:21
לא למדנו, זה מה שנהגנו לעשות.

01:02:05:19 01:02:02:24
לאחר מכן כבר בגרנו.

01:02:09:06 01:02:06:21
נולדת ב"קווארה"?
- ב"קווארה", בכפר ששמו "בלוה".

01:02:12:15 01:02:10:02
זו עיר של גן עדן.
- למה הכוונה?

01:02:17:11 01:02:12:17
הכוונה היא לכך שהקפה והאשחר-אלוני
תמיד צמחו בשפע.

01:02:21:19 01:02:18:11
לא ידענו למה זה שמש כי תמיד
הייתה צמחיה מצלה,

01:02:23:12 01:02:22:09
היה שפע מים והאזור בכלל היה שופע.

01:02:25:21 01:02:24:11
היו אשחר וקפה בשפע, כמו גן עדן.

01:02:29:09 01:02:26:14
עצי האשחר היו מגודרים ולא ראו אותם,

01:02:35:16 01:02:30:02
באותה תקופה חיינו כמו במנזר.

01:02:42:03 01:02:36:07
סבתנו, זיכרונה לברכה, לימדה
אותנו הרבה על ישראל.

01:02:48:14 01:02:43:18
היא נהגה לומר לנו שיש לכבד
את ישראל ואת השבת.

01:02:54:16 01:02:49:10
היא שמרה את השבת
עוד לפני צאת הכוכבים,

01:02:56:10 01:02:55:01
ועד צאת השבת.

01:03:00:17 01:02:57:07
ואנחנו פעלנו כמוה, שמרנו את השבת

01:03:03:22 01:03:01:09
ותודה לאל, הגענו הנה.

01:03:09:12 01:03:03:24
סבתנו נהגה לומר לנו: "ילדיי,
אתם עוד תגיעו לישראל".

01:03:13:10 01:03:10:21
והיינו עונים לה בהתפעלות:
"איך נגיע לארץ ישראל?"

01:03:17:21 01:03:13:21
אתם לא הלכתם וגם
אבות אבותיכם לא הלכו."

01:03:21:20 01:03:18:12
היא ענתה: "השורשים שלנו
כאן, אבל אתם תלכו.

01:03:24:03 01:03:22:11
תלבשו בגדים שלא נטוו על ידיכם,

01:03:28:02 01:03:24:06
תגורו בבית בנוי ומוכן וכל
מה שלא תיארתם לעצמכם.

01:03:30:03 01:03:28:05
תאכלו פרה, חמאה ותשתו חלב".

01:03:32:19 01:03:31:21
שאלנו אותה: "איך?"

01:03:37:00 01:03:33:01
לא הבנתי כי לא היה לי מושג על ישראל

01:03:39:12 01:03:37:02
ולא חשבתי שנגיע הנה.

01:03:43:14 01:03:40:05
כשהיינו דנים בזה איתה,

01:03:47:23 01:03:44:04
היא נהגה לומר: "ילדיי, תחכו ותראו."

01:03:55:07 01:03:48:14
בשנה החמישית למותה של סבתנו,

01:03:59:05 01:03:56:00
התנועה לעבר ישראל החלה.

01:04:02:01 01:04:00:19
אתקדם קצת עם הסיפור...

01:04:04:03 01:04:02:20
אז כבר גדלתי,

01:04:08:15 01:04:04:19
אחי הגדול התחתן קודם, ומאוחר יותר גם האח שאחריו.

01:04:13:05 01:04:08:22
את זוכרת את תאריך הלידה שלך?
- לא, אני לא זוכרת.

01:04:18:19 01:04:13:15
איני זוכרת דברים מהכפר.

01:04:21:09 01:04:19:12
מה התרגום של שמך, אנייש?

01:04:26:22 01:04:21:12
קיבלתי את השם אנייש בגלל
שאמי ילדה לפניי תינוק שנפטר

01:04:28:03 01:04:27:04
ולבסוף קיבלה אותי.

01:04:34:07 01:04:29:20
הבת הראשונה שנולדה לאמי נפטרה,
אלוקים נתן ולקח,

01:04:36:10 01:04:34:09
וכשנולדתי אמי החליטה לקרוא לי אנייש.

01:04:39:06 01:04:36:18
אנייש פירושו: בואי נראה אותך.
- כן, זה התרגום.

01:04:42:24 01:04:41:12
במה הוריך עסקו?

01:04:49:17 01:04:43:08
אמי עסקה בבנייה בבז' ובבב' ובעבודות יד,

זה מה שהיא ידעה.

01:04:52:14 01:04:50:14
אבינו נפטר כשהיינו ילדים,

01:04:58:03 01:04:53:06
אך עוד בחייו, כל אחד
עבד והביא פרנסה לבית.

01:05:03:07 01:04:58:21
אנשי הכפר לא נהגו לצאת
אל מחוצה לו ולעבוד,

01:05:05:14 01:05:03:10
והנשים תמיד נשארו בבית.

01:05:11:08 01:05:06:09
היא עסקה ביצירה והמשיכה
בזה גם לאחר מות אבינו.

01:05:15:12 01:05:11:12
אחיי הגדולים שהגיעו לגיל בגרות,
הלכו בעקבות אבינו

01:05:17:02 01:05:15:15
תוך עידוד וחיזוק מאמנו.

01:05:20:02 01:05:17:10
היא גידלה אותנו גם כאבא וגם כאמא,

01:05:24:08 01:05:20:18
מעולם לא נתקלנו בבעיות ודאגות לגבי עתידנו.

01:05:28:02 01:05:24:20
לא הכרנו את אבינו, ולכן לא
ידענו על קיומו.

01:05:31:09 01:05:28:20
אמנו, שתיבדל לחיים ארוכים,
גידלה אותנו בצורה טובה.

01:05:36:01 01:05:32:11
את זוכרת את הכפר בו נולדת?
איך הוא נראה?

01:05:43:07 01:05:37:02
אני לא זוכרת את המקום מילדות,
אבל אחרי שבגרתי שם...

01:05:47:05 01:05:44:00

גם היום עולים לי זיכרונות של העמקים ושל הצמחייה,

01:05:50:19 01:05:48:22
של האבנים עליהם נהגנו לשבת בחוץ

01:05:52:23 01:05:51:07
ושל חוויות ממשחקים ששיחקנו בחוץ.

01:05:56:19 01:05:53:10
היו עשבים מסוימים, ולקראת שבת

01:06:01:20 01:05:57:05
נהגנו לשבת במעגל ולאפות לחם,

01:06:06:00 01:06:02:06
את החוויות הללו אני זוכרת עד היום.

01:06:07:10 01:06:06:06
היו הרבה בתיים?

01:06:14:16 01:06:07:18
היו הרבה, אבל כל אחד חי בשטח שלו, בנפרד.

01:06:18:21 01:06:14:19
אבל קרובי משפחה גרו ומבלים באותו אזור.

01:06:21:12 01:06:19:21
איך הייתם נפגשים?

01:06:25:13 01:06:21:18
נהגנו לקרוא אחד לשני, בכל פעם מישהו קרא לאחר

01:06:31:00 01:06:26:07
כמו שכאן קוראים אחד לשני בשבתות, כך גם נהגנו לעשות.

01:06:35:10 01:06:31:19
ורק בערב, לאחר השקיעה, כל אחד היה חזר לביתו.

01:06:38:12 01:06:36:03
לא הרגשנו אפילו רעב. היינו אופים לחם

01:06:43:08 01:06:38:19
וכמישהו תכנן להתחתן, נהגנו להכין עבורם אינג'רה

01:06:44:09 01:06:43:12
ולאפות לחם.

01:06:50:09 01:06:45:12
היינו מאבדים תחושת זמן, היה מחשיך
ואז היינו חוזרים לבתים.

01:06:52:10 01:06:50:11
לא היינו אוכלים אפילו, חזרנו
לבתינו כפי שיצאנו.

01:06:57:23 01:06:54:18
מה הבדיל את "בלוה" משאר המקומות?

01:07:00:22 01:06:58:00
השוני היה שזה היה כפר יהודי,

01:07:04:07 01:07:01:15
זה היה כפר בו התגוררו הקייסים הראשיים.

01:07:09:10 01:07:05:00
מלבד יהודים, אף אחד לא הגיע ל"בלוה".

01:07:15:20 01:07:11:18
אף אחד לא הגיע לכפר, הוא היה תחום

01:07:18:11 01:07:17:08
והשתייך ליהודים בלבד.

01:07:21:07 01:07:18:22
מה היה בסביבת הכפר? היה יער?

01:07:26:07 01:07:21:12
היה שם יער פראי, אבל עם
הזמן הוא הפך לשדה חרישה.

01:07:29:06 01:07:27:03
היה יער פראי שנהפך לשדה חרישה
בעקבות כריתת העצים.

01:07:34:10 01:07:29:16
בשטח נהגו לשתול גרעיני קפה
ואשחר-אלוני ולגדל בקר.

01:07:37:10 01:07:34:24
זה נראה כמו גן עדן בכל רגע נתון.
הכוונה היא

01:07:41:20 01:07:38:04
לזה שהשטח תמיד היה רטוב ופורה.
- ירד שם הרבה גשם?

01:07:51:00 01:07:41:23
ירד שם הרבה גשם, זה מעולם לא
היה שטח יבש, תמיד היה רטוב.

01:07:53:14 01:07:52:01
זאת אומרת שלא חוויתם את עונת הקיץ?

01:07:57:21 01:07:53:23
גם בקיץ לא הייתה צחיחות כמו בערים אחרות.

01:08:00:13 01:07:58:09
בגלל תנאי האזור האדמה הייתה טובה.

01:08:06:22 01:08:02:08
היה לכם מקום בו התרחצתם
וניקיתם את בגדיכם?

01:08:08:15 01:08:06:24
כן, היה נהר.

01:08:09:24 01:08:08:24
הוא היה בקרבת מקום?
- כן.

01:08:14:21 01:08:10:06
בכל מקום היה נהר, ונהגנו
ללכת לשם ולדלות מים.

01:08:19:10 01:08:15:11
היו אזורים נפרדים לשטיפת
בגדים, למקלחות

01:08:21:09 01:08:19:13
ולשתייה.

01:08:24:09 01:08:22:01
בנהר היינו מוזגים מים, שוטפים
את הבגדים ומתרחצים.

01:08:29:14 01:08:25:09
לא היה לנו סבון כמו שיש
בארץ, השתמשנו ב"דוד".

01:08:31:16 01:08:29:16
מה זה "דוד"?
- חומר לשטיפת בגדים.

01:08:33:23 01:08:32:02
את בוודאות לא זוכרת את זה.

01:08:35:06 01:08:34:05
ממה זה היה עשוי?

01:08:39:06 01:08:35:18
מעשב מקומי שנזרע וצמח שם.

01:08:41:14 01:08:39:10
כיצד השתמשתם בו?
- השתמשנו בו אחרי טחינה.

01:08:46:00 01:08:42:05
בדומה לטחינה רגילה, ריסקנו
את זה בעזרת אבן.

01:08:49:10 01:08:46:12
כשהשתמשנו בו לשטיפה,
הבגדים הפכו מבריקים.

01:08:52:20 01:08:49:15
המים שזרמו שם היו טהורים שם מטבעם,

01:08:55:12 01:08:52:23
בדומה למים בארץ לאחר שמטהרים אותם.

01:08:59:09 01:08:56:07
המים מהנהר היו טהורים, יכולנו לטעום
את המתיקות כששתינו מהם.

01:09:05:06 01:09:00:09
נהגנו לכבס ולהתקלח שם,
לא הייתה שום בעיה.

01:09:07:24 01:09:05:13
לא הייתה שם מקלחת כפי שיש כאן בארץ,

01:09:12:13 01:09:08:17
לא טוב לומר על משהו שלא
היה, שהוא כן היה קיים.

01:09:18:10 01:09:14:18
איך התקלחתם?

01:09:21:05 01:09:18:14
נשים התלוו אחת לשנייה.

01:09:24:14 01:09:21:07
והגברים?
- הגברים היו הולכים כל אחד בגפו.

01:09:26:20 01:09:24:24

לגברים היה אזור אחר בנהר?
- כן, לגברים היה אזור נפרד.

01:09:31:12 01:09:26:23
הנהר לא הוקצב לכל אחד בנפרד,

01:09:36:09 01:09:32:05
הבנות התלוו אחת לשנייה
והגברים לצאת לבד.

01:09:38:08 01:09:36:21
באתיופיה לא היינו ממתנינים בתור,

01:09:42:05 01:09:38:10
יכולנו ללכת להתקלח בכל עת,

01:09:44:10 01:09:42:21
לכן לא הייתה לנו זמן קצוב.

01:09:47:19 01:09:44:14
כל אחת הלכה לפי נוחיותה
להתקלח ולדלות מים.

01:09:52:08 01:09:48:09
הבנות נהגו לקרוא אחת לשנייה
כיוון שלא יכולות היו ללכת לבד.

01:09:55:19 01:09:52:22
נשים לא יכולות היו להתקלח לבדן
וגם לא לשטוף את בגדיהם לבדן.

01:10:04:07 01:09:56:06
היה נהוג שגבר קשיש או נער
כבן שלושה-עשרה ילווה אותן.

01:10:06:13 01:10:04:15
כך היה מכובד לעשות בתרבות שלנו.
כן, בן משפחה?

01:10:10:16 01:10:07:01
בן משפחה נהג ללוות את
האישה לרחיצת בגדים,

01:10:13:07 01:10:11:04
אבל באופן כללי נשים ליוו אחת את השנייה.

01:10:18:05 01:10:14:14
כמובן שגבר ואישה לא התרחצו יחד.

01:10:24:06 01:10:20:00

אילו מטלות נהגת לבצע בבית?
- בבית, הכנתי אינג'רה.

01:10:31:07 01:10:24:16

באיזה גיל?
- בגיל עשר למדתי להכין אינג'רה,

01:10:35:14 01:10:31:16

כי אימנו עבדה בבית ולימדה אותנו במקביל.

01:10:41:22 01:10:37:11

הבערנו אש בקלות, מזגנו את המלית

01:10:48:23 01:10:42:19

והכנו אינג'רה ותבשילים. וטווייתי כותנה.

01:10:54:10 01:10:49:13

התחלת בגיל עשר?
- כן, בגיל עשר או אחד עשרה.

01:10:58:13 01:10:54:23

סבתי הייתה זאת שלימדה אותי הרבה על

01:11:03:17 01:10:59:20

טוויית כותנה וקליעת סלי סליל.

01:11:07:11 01:11:04:01

סבתי הייתה מוכנה לטחון
במקומי קמח כדי שאלמד.

01:11:11:20 01:11:09:02

מאוד אהבתי טוויית כותנה,
גם בשעות החשיכה.

01:11:13:13 01:11:12:20

אהבתי לקלוע.

01:11:15:21 01:11:14:21

אלו הדברים שהייתי עושה.

01:11:21:14 01:11:16:16

במהלך היום, במידה והייתה עבודת עיבוד אדמה,

01:11:24:20 01:11:22:05

אחינו היו קוראים לנו לשדה, והיינו
מגיעות עם ארוחות צהריים.

01:11:27:13 01:11:25:23

הם נהגו לצאת בבוקר,

01:11:31:04 01:11:27:20
האחד כדי להאכיל את הפרות
והשני כדי לרעות אותן,

01:11:32:22 01:11:31:16
ומכיוון שהם יצאו מוקדם,

01:11:34:17 01:11:33:03
היינו מכינות ארוחת בוקר והולכות לעבודה.

01:11:43:12 01:11:37:10
את זוכרת את אביך?
- מעט מאוד.

01:11:48:10 01:11:47:05
הוא לא היה כהה עור.

01:11:51:15 01:11:49:05
אני זוכרת מעט מהימים שהוא
חזר אחרי יום עבודה,

01:11:53:10 01:11:52:00
איני זוכרת הכל.

01:11:56:21 01:11:54:02
אני כן זוכרת שהוא היה חוזר
מהעבודה, מחבק ומנשק אותי.

01:11:59:13 01:11:57:11
אני זוכרת את הרגע שהודיעו לי על מותו,

01:12:02:08 01:11:59:16
אבל לא הבנתי ולא ידעתי מה המשמעות.

01:12:07:13 01:12:02:24
אני זוכרת את השבעה שלו,

01:12:11:07 01:12:08:19
שבה אנשים ניחמו וחיבקו אותי.

01:12:15:19 01:12:13:10
לא באמת הבנתי את משמעות הדבר.

01:12:24:18 01:12:18:08
איך הוא נפטר?
- הוא חלה ונפטר.

01:12:33:17 01:12:28:07
עברתם מקום מגורים, מכפר אחד לאחר?

01:12:35:24 01:12:34:02

אני כן.
- לבדרך?

01:12:41:04 01:12:36:01

כן, עברתי יחד עם בעלי,
אמי ואחיי לא נשארו.

01:12:46:20 01:12:41:08

גם אחותי הגדולה שלא הצליחה
להביא ילדים לעולם נשארה בכפר.

01:12:50:12 01:12:47:18

אני עברתי ל"ברה ספרד".

01:12:56:16 01:12:51:04

זה קרה לפני שילדתי, נשארו
שם למשך תקופה ארוכה

01:13:01:10 01:12:57:08

וילדתי ילד ראשון בגיל עשרים ושלוש.

01:13:10:01 01:13:02:14

ילדתי את בני הבכור, יש לי
ארבעה ילדים כפי שאמרת.

01:13:18:11 01:13:10:15

לאחר שילדתי שבת לבית אמי ואחרי
ארבעים ימים חזרתי לביתי.

01:13:25:00 01:13:18:14

הסיבה היא ההבדל בין הכפר "קווארה" ל"ברה".

01:13:29:18 01:13:25:17

בילדותי, בזמן שמירה על הצאן, הכיש אותי נחש

01:13:31:09 01:13:30:03

ולכן אני לא אוהבת מקומות עם דשא.

01:13:33:20 01:13:32:09

אני תמיד חוששת שיגיע נחש להכיש אותי שוב.

01:13:37:23 01:13:33:22

גם היום אני לא עוברת במקום
כאלה, אלא רק בשטחים פתוחים.

01:13:42:10 01:13:38:16

בעקבות המקרה, הייתי חייבת לגור ב"ברה".

01:13:49:12 01:13:42:12

התגוררנו בבית כמו מהסוג שיש בעיר,
לא בבית עשוי בוץ.

01:13:57:24 01:13:50:04
בחרתי לחיות באופן כזה ובעלי
פרנס אותי בצורה טובה.

01:14:00:23 01:13:58:13
לכן מדוע היה עליי לחזור לכפר
ולעבוד בעיבוד אדמה?

01:14:04:19 01:14:01:01
אחרי שעברתי מבית הולדתי,
שכחתי מהעיסוק בזה,

01:14:09:02 01:14:05:08
עבודת עיבוד האדמה נותרה מאחור,

01:14:14:18 01:14:09:21
אבל המשכתי בקליעת סלי-סליל
ובטוויית כותנה.

01:14:19:19 01:14:15:08
כשעברתי ל"ברהה" חייתי חיים נהדרים.

01:14:28:12 01:14:21:14
תודה לאל, העסקנו שתי עוזרות
בית בחורף, כשהיו עבודות.

01:14:30:15 01:14:28:17
כן, אבל לפני שנגיע לנושא הזה...

01:14:44:08 01:14:31:00
לפי מסורת המשפחה באתיופיה,
האב הוא העוגן של המשפחה,

01:14:49:10 01:14:44:22
מי מילא את תפקידו כשהוא נפטר?
- אחינו הגדול.

01:14:54:00 01:14:49:24
אחיכם הגדול?
- כן, שתי אחיי הגדולים, הבנים,

01:14:56:19 01:14:54:20
קיבלו את תפקיד האב.

01:14:59:01 01:14:56:21
הם טיפלו בשדה?
- כן.

01:15:07:24 01:14:59:22
התפקיד הועבר אליהם. בהתחלה
הם עבדו לצד אחרים בקצירה,

01:15:11:00 01:15:08:02
וכשגדלו, לקחו על עצמם את הכל.

01:15:14:21 01:15:11:15
הם התייחסו אלינו כאל ילדיהם,
ואנחנו אליהם כאל אבות.

01:15:17:15 01:15:15:10
שמענו בקולם ועשינו את שהורו לנו לעשות.

01:15:22:20 01:15:19:06
תודה לאל, בגרנו והגענו לשלב הזה.

01:15:28:20 01:15:23:08
כשאביכם נפטר, הסתכלו על
המשפחה שלכם באופן שונה?

01:15:32:21 01:15:28:23
דיברו על כך שאין דמות אב בבית וכו'?

01:15:43:16 01:15:34:22
כמובן שזה קרה, אבל הייתי ילדה באותה
תקופה ולכן אני לא זוכרת הרבה.

01:15:46:23 01:15:44:04
כשהודיעו שאבי נפטר, אני זוכרת

01:15:55:16 01:15:50:00
שהגיעו אנשים שחיבקו אותי ובכו.

01:15:59:17 01:15:55:20
אני לא זוכרת איך החיים התנהלו
בהמשך, לאחר מותו.

01:16:08:01 01:16:01:06
אימנו חיזקה אותנו בהתמדה משום
שלא הבנו את גודל הבעיה.

01:16:14:06 01:16:08:17
כשגדלנו עם בעיות והתחלנו
לעבוד בבתים של אחרים,

01:16:18:15 01:16:14:23
נהייתי מודעת לכך. היינו צריכים
לזכור ולהבין שאבינו נפטר.

01:16:23:08 01:16:19:10
אימנו אתנו עד היום, ברוך ה'.

01:16:27:13 01:16:24:05
היא חיזקה אותנו, עבדה ימים ולילות,

01:16:31:11 01:16:28:06
פרנסה אותנו באמצעות עבודות
הבנייה בבוץ וגידלה אותנו.

01:16:35:04 01:16:31:13
כשאחיי הגיעו לגיל ההתבגרות... וילדי
הכפר לא דמו לילדים פה,

01:16:41:16 01:16:35:18
הילדים כאן בארץ בגיל עשרים
ושלושים לא תומכים בהורים,

01:16:49:05 01:16:42:03
לעומת מה שהיה באתיופיה, שילדים
בגיל חמש עשרה חרשו את האדמה,

01:16:50:21 01:16:49:07
השגיחו וטיפלו בבקר.

01:16:54:04 01:16:51:13
לא הייתה בעיה כל עוד היה אוכל בבית.

01:17:01:15 01:16:54:21
הבנות נשארו בבית, טחנו
קמח, היה לנו בשפע.

01:17:06:09 01:17:02:10
גדלנו ללא תחושת היעדר אב.

01:17:09:20 01:17:06:17
מה היה תפקידם של כל אחד
ואחת מאחייך ואחיותיך?

01:17:13:14 01:17:10:03
נהגתם להתחלק בתפקידים
או שעבדתם יחד?

01:17:17:13 01:17:13:22
עבודתנו תמיד הייתה זזה
כי לא למדנו בבית הספר.

01:17:19:17 01:17:17:18
תפקידנו היה לחרוש,

01:17:25:16 01:17:20:06
וכשאחי הגדול גדל הוא החל לעשות עסקים,

01:17:27:21 01:17:26:05
מלבד זה, כולנו היינו אחד.

01:17:32:09 01:17:28:02
בתקופת הלימודים, כשאחד למד,
השני תפקד כחקלאי

01:17:37:02 01:17:33:06
אך בגלל שאנחנו לא למדנו...

01:17:40:12 01:17:37:15
ילדים עם אבות למדו בבית
ספר מרוחק יותר.

01:17:41:22 01:17:41:09
ילדים אחרים הלכו ללמוד,

01:17:45:19 01:17:42:18
אבל מאחר ולא היה לנו אבא,
לא יכולנו ללכת וללמוד.

01:17:52:16 01:17:46:07
המטרה שלנו הייתה לעבוד, לאכול,
לגדול ולבסוף לצאת מהבית.

01:17:56:04 01:17:53:06
מי קיבל את רוב הכבוד בתוך הבית?

01:17:59:18 01:17:56:07
בבית? אימנו ואחינו הגדולים,

01:18:10:19 01:18:01:02
ואז האח שאחרי, ולאחרי אחותנו
הגדולה, ואחריה אני ואחיי הקטנים.

01:18:18:10 01:18:11:08
אחיי הקטנים, שאחד מהם נפטר, כיבדו אותי.

01:18:23:09 01:18:19:02
פנינו לגדולים מאתנו בלשון רבים,

01:18:27:11 01:18:24:11
לא כמו בארץ שפונים לכל
אחד בלשון יחיד כ"אתה",

01:18:28:17 01:18:27:16

פעלנו על פי הוראותיו של אחי.

01:18:33:02 01:18:28:21
אחי הקטן לא יצא מהבית ללא אישורי,

01:18:36:15 01:18:33:08
ולא רק בתקופה ההיא,
אלא גם כשהגענו לארץ.

01:18:39:09 01:18:37:05
אחי שמע בקולי,

01:18:46:16 01:18:41:01
ואני נשמעתי לאחיי הגדולים וכך גם היום,

01:18:49:09 01:18:47:07
אנחנו שואלים אותם ורק אז פועלים.

01:19:04:20 01:18:51:18
נתקלת במקרים כלשהם כאישה בכפר?

01:19:16:13 01:19:05:19
כמובן, כשאישה יצאה לבדה,
היא נחשפה לסכנה.

01:19:19:14 01:19:17:08
לכן אסרו על נשים לצאת לבדן מהבית.

01:19:23:10 01:19:20:06
מהסיבה שאני כאישה עלולה להיחשף לסכנה

01:19:26:06 01:19:23:22
ולגרום לאחיי להסתכסך עם אחרים.

01:19:30:01 01:19:27:02
זאת אומרת, ליצור שתי בעיות, לא רק אחת.

01:19:31:09 01:19:30:11
זה לא היה בדומה לארץ,

01:19:33:12 01:19:31:23
שהמשלה מחזיקה בפושע ומענישה אותו,

01:19:40:21 01:19:34:11
באתיופיה, שאלנו שאלות כגון "מדוע הוא
עשה את שעשה? או מדוע הוא אנס?"

01:19:42:10 01:19:41:15
נעשה תשאול נרחב.

01:19:48:08 01:19:43:00
לכן, הקפדנו לצאת ביחד ולחזור ביחד.

01:19:56:10 01:19:48:23
לא היה לנו אבא ולא רצינו
לסבך את אחינו בבעיות.

01:20:04:03 01:19:59:02
כפי שאת יודעת, כשגבר נאשם,
הוא לא נקרא לבירור,

01:20:09:21 01:20:04:16
האישה נקראה לבירור. לכן,
כיבדנו את אימנו ואת עצמנו,

01:20:11:05 01:20:10:11
והגענו עד הלום.

01:20:15:08 01:20:11:22
מאיזה גיל התירו לבנות לצאת בגפן?

01:20:19:02 01:20:16:00
ילדה בת תשע-עשר עדיין לא
יכולה הייתה לצאת לבדה.

01:20:21:05 01:20:20:00
גם לקניות או כל מקום אחר?

01:20:23:11 01:20:21:07
לשום מקום, הגברים יצאו לקניות.

01:20:26:11 01:20:24:07
נהגנו ללכת לקניות עם אחי
הבכור או עם האח השני.

01:20:33:24 01:20:27:06
לא יצאתי לבדי לקניות גם
כשהייתי בת חמש-עשרה,

01:20:35:07 01:20:34:14
לא נהגנו לצאת בכלל.

01:20:40:03 01:20:37:06
החיים שם לא היו דומים לאלה שכאן,
באתיופיה האישה תמיד הייתה בבית.

01:20:42:12 01:20:40:19
תפקידם של הגברים היה לצאת ולספק לבית.

01:20:47:17 01:20:42:23

נשים מעולם לא יצאו להביא
או לקנות, זה היה אסור.

01:20:51:12 01:20:48:21
הייתה הקפדה על זה מתוך כבוד,

01:20:59:11 01:20:51:23
ומצד שני הייתה קצת עבודת חינם,
העדיפו שהבנים יצאו ולא הנשים.

01:21:04:08 01:21:02:07
אפילו נשים מבוגרות

01:21:09:05 01:21:05:00
לא יצאו מהבית ללא ליווי של
בנות בגילאי שבע או שמונה.

01:21:10:12 01:21:09:17
למה הכוונה ב-אישה מבוגרת?

01:21:12:14 01:21:10:20
הכוונה היא לאישה בוגרת.

01:21:14:02 01:21:12:16
אישה אחרי לידה?
- כן.

01:21:17:05 01:21:14:07
ברוב המקרים, אישה בוגרת לא יצאה לבדה

01:21:19:17 01:21:17:07
אלא אם כן יעדה היה בקרבת מקום.

01:21:23:12 01:21:20:21
הן נהגו לבקש מבת השכן להתלוות אליהן.

01:21:25:12 01:21:24:03
כך חיינו.

01:21:31:04 01:21:25:22
נהגו לאסוף קרשים כי לא היה
חשמל כמו שיש פה,

01:21:32:06 01:21:31:15
וגם לצורך זה, נשים לעולם לא יצאו לבדן.

01:21:38:01 01:21:33:00
חברות נהגו לקרוא אחת לשנייה
או לבת של הדוד או של האח.

01:21:48:04 01:21:40:16
שמעתם על הרבה מקרי אונס?
למה פחדתן כך?

01:21:53:16 01:21:48:06
לא היו מקרים. הסיבה לזה הייתה
שמירת הכבוד, לא מקרים שאירעו.

01:21:59:01 01:21:54:22
לא שמענו על מקרי אונס או
רצח נשים על ידי גבר,

01:22:00:18 01:21:59:10
רק לאחר עלייתנו ארצה שמעתי
על מקרים כאלה,

01:22:06:16 01:22:01:12
רק אחרי שילדתי בארץ שני ילדים
שמעתי על מקרים כאלה.

01:22:09:18 01:22:07:00
באתיופיה זה בשום פנים
ואופן לא התרחש,

01:22:17:17 01:22:10:19
אבל כן הייתה הפגנת כבוד
כלפי האחים והדודים.

01:22:21:09 01:22:18:01
אנחנו כיבדנו את דודנו המבוגר
כאילו היה אבינו.

01:22:24:07 01:22:21:23
הוא נהג להכות ולהעניש אותנו,

01:22:26:14 01:22:24:13
לכן הכל נעשה מפאת כבוד,

01:22:30:14 01:22:27:06
לא כי שררה תחושת פחד מאונס,
וגם הדרך לא הייתה מפחידה.

01:22:36:17 01:22:31:04
הענקנו כבוד כחלק מהמסורת.

01:22:50:02 01:22:40:16
זכור לך אם נשים בכפר עסקו
בתפקידים מרכזיים?

01:22:55:13 01:22:52:16

אני לא זוכרת שנשים עבדו,
זזה, גם לא קרה.

01:23:04:18 01:22:56:05
ראשית, בתקופה שלנו שם, הנשים
לא נהגו לצאת לעבוד בחוץ,

01:23:09:08 01:23:06:12
גם הגברים, אלא אם היו גדולים מספיק,

01:23:12:08 01:23:09:22
גברים מבוגרים או קשישים.

01:23:18:06 01:23:12:10
לנשים לא הייתה אפשרות לצאת
ולהגיע לתפקידים חשובים,

01:23:19:23 01:23:19:04
לא הכרתי דבר כזה.

01:23:27:23 01:23:20:12
אילו דברים נוספים נדרשו בבתי
כדי שייראו כמכובדים בעיני אנשים?

01:23:34:14 01:23:29:01
מה שנדרש בתוך המשפחה
היה לכבד את הגדול ממך,

01:23:38:06 01:23:36:02
לפנות אליו בשם כבוד,

01:23:42:05 01:23:39:01
לשמוע בקולו של דוד שהוא כמו אב.

01:23:44:15 01:23:43:02
כשהדברים הללו קרו, הכבוד התקיים.

01:23:49:01 01:23:45:07
בארץ הגענו למצב שלא רק שהילד
לא מקשיב לדודיו או לאחיו,

01:23:51:09 01:23:49:13
אלא גם לא להוריו.

01:23:57:08 01:23:52:03
זה היה העיקר בכל הקשור לכבוד, לא
כל נושא השוטטות לבד ברחובות.

01:24:01:16 01:23:58:07
באתיופיה היינו עדים לכבוד אמיתי.

01:24:10:18 01:24:02:23
אם תשאלו כיצד, אומר שנהגנו להקשיב
לאמנו, לאחינו וגם לשכן המבוגר.

01:24:15:13 01:24:11:04
כאשר הוא דיבר אלינו, חובתנו
הייתה לכבד אותו ולא לענות,

01:24:17:19 01:24:16:03
ואותו הדבר עם אישה מבוגרת.

01:24:21:11 01:24:18:08
כאן בארץ התפישה היא "מי את בכלל?"

01:24:25:16 01:24:22:02
ולא של מתן כבוד.

01:24:29:18 01:24:26:10
כך היה נהוג.

01:24:36:14 01:24:30:13
באתיופיה, כשהתחתנו, בנו בקתה

01:24:39:01 01:24:37:01
שישבנו מחוצה לה יחד,

01:24:42:13 01:24:40:04
לא נהגנו התרחקנו מהבית
ועברנו לערים אחרות.

01:24:46:18 01:24:43:00
נהגנו לשבת יחד לאכול בבקרים
ובמהלך היום,

01:24:49:11 01:24:46:22
לשוחח ולעשות דברים אחרים.

01:24:56:21 01:24:50:04
עשינו הכל יחד: אכלנו, שתינו, שוחחנו,

01:25:07:02 01:24:57:11
אבל כשמישהו מאתנו התחתן ועזב את
הבית, קשה היה לשמור על קשר.

01:25:09:12 01:25:07:14
זה לא כמו באתיופיה שם כולם
נהגו לבלות ביחד כל הזמן.

01:25:14:01 01:25:10:11

כשאחינו הבכור התחתן ואז האח הקטן,

01:25:19:03 01:25:14:22
שיתפנו פעולה, הקשבנו אחד לשני.

01:25:24:23 01:25:19:06
גם היום, כשאנחנו מעירים לאחינו
הגדולים, הם מסכימים אתנו,

01:25:28:06 01:25:25:00
הם לא מתווכחים אתנו
כי אנחנו קטנים מהם.

01:25:31:04 01:25:28:16
נשים עבדו כרעות צאן?
-להשגיח על פרות?

01:25:32:13 01:25:31:09
כן.
-בוודאי.

01:25:36:20 01:25:34:12
באיזה גיל התחלת?
- לשמור על פרות?

01:25:46:24 01:25:41:05
ברגע שהתחלתי לעבוד, הייתי יוצאת.
אני זוכרת

01:25:54:09 01:25:47:21
שהיינו עוקבים, לא עשינו הרבה,
הגדולים מאתנו עבדו.

01:25:59:06 01:25:55:08
העברנו את הימים בהשגחה על פרות,

01:26:00:15 01:25:59:20
לא ישבנו לרגע.

01:26:05:15 01:26:00:22
באיזה שעה נהגתם לצאת מהבית?
- בסביבות השעה שמונה,

01:26:08:11 01:26:05:17
ונהגנו לחזור בשעה חמש אחר הצהריים.

01:26:12:01 01:26:09:03
הייתם מעבירים שם את כל היום?
-כן, לקחנו אתנו אינג'רה,

01:26:21:19 01:26:12:17
אכלנו, ושתינו מהמים שהיו שם בשפע.

01:26:23:23 01:26:22:06
היה מקרה אחד שלא אשכח.

01:26:26:18 01:26:24:00
הייתה תקופה שווירוס גרם למוות של הצאן,

01:26:28:13 01:26:27:17
של כל הצאן.

01:26:32:22 01:26:29:08
גם לא ניתן היה לאכול אותן מאותה סיבה.

01:26:34:03 01:26:33:07
הווירוס הרג אותם.

01:26:36:11 01:26:35:04
בדרכי להחזיר את הפרות,

01:26:40:18 01:26:37:22
ראיתי חסידות שאכלו את הפרות המתות.

01:26:44:04 01:26:41:20
אני עד היום זוכרת את איך נפלתי מבהלה.

01:26:46:08 01:26:44:08
כשראית את הפרות המתות נאכלות?
-כן, הן אכלו את בשרן.

01:26:48:04 01:26:46:15
כמה מהן היו? היו שם הרבה מקובצים?

01:26:51:20 01:26:48:06
הרבה מאוד, והן אכלו את הפרות בין רגע.

01:26:55:21 01:26:52:10
אני לא יודעת איך הן הצליחו לאכול
אותן עם השיניים שלהן.

01:26:58:15 01:26:57:15
היית לבד?

01:27:01:15 01:26:58:18
התבקשתי להחזיר את הפרות ואחיי
נשאר בבית באותה השעה.

01:27:05:08 01:27:02:14
הם ישבו בבית ונהנו, אבל זה סיפור אחר...

01:27:13:18 01:27:07:01
היו עמי אנשים שהשגיחו על הפרות.

01:27:15:14 01:27:13:24
התבקשתי להשיב את הפרות,

01:27:19:11 01:27:16:07
וכשעברתי במקום שאכלו את בשר הפרות,

01:27:25:08 01:27:20:02
החסידות השמיעו קול ירייה כשהן עפו.

01:27:31:17 01:27:27:02
נפלתי מבהלה, פחדתי.

01:27:33:13 01:27:31:23
נפלת?
- כן!

01:27:36:18 01:27:33:15
התעלפתי?
- כן! התעלפתי ולא הצלחתי לדבר.

01:27:39:02 01:27:37:14
מהבהלה?
- כן.

01:27:44:13 01:27:39:17
חששתי לספר לאחיי כדי שלא תיווצר בעיה.

01:27:47:10 01:27:44:20
זה סיפור שאני לא אשכח...
אבל אכן, השגחנו על פרות.

01:27:52:23 01:27:48:11
כשאחיי הקטנים הגיעו לגיל
ההתבגרות, ברוך ה',

01:27:54:04 01:27:53:02
הם קיבלו את התפקיד.

01:27:59:12 01:27:54:14
ואת הפסקת לטפל בפרות?
-קודם אחותי הגדולה, ואני אחריה.

01:28:03:14 01:28:00:03
זה אומר שגם בנות יצאו?
- בוודאי שהשגחנו.

01:28:09:00 01:28:03:17
היו לך שכנים או חברים
שנהגו לצאת איתך?

01:28:12:16 01:28:09:12
נהגת לצאת איתם לרעות צאן
או עם אחייך בלבד?

01:28:16:17 01:28:13:03
לא, יצאנו גם עם השכנים.

01:28:22:07 01:28:18:20
יצאנו עם השכנים כיוון שאחיי
עבדו באותן השעות.

01:28:25:15 01:28:23:16
האחד חרש והשני הרעה את הצאן.

01:28:30:09 01:28:26:05
אני ואחותי הלכנו בתורות כדי שנוכל
למלא את המטלות בבית.

01:28:40:05 01:28:33:13
אחרי תקופה שעבדנו כך, אחיי
הקטנים הגיעו לגיל ההתבגרות

01:28:42:19 01:28:41:03
והעברנו הלאה אליהם את התפקיד.

01:28:46:08 01:28:43:14
מרגע זה והלאה עבדתי
בבית בלבד, לא יצאתי.

01:28:50:17 01:28:47:08
איך העברתם את הזמן

01:28:54:13 01:28:51:10
משעות הבוקר ועד חמש
אחר הצהריים בחוץ?

01:29:00:20 01:28:54:17
זה היה סדר היום באתיופיה
ולכן לא הייתה ברירה.

01:29:04:11 01:29:01:07
כדי שהפרות לא יחדרו לשדה
החקלאי של האחר ויאכלו ממנו,

01:29:12:20 01:29:07:15
וכדי שלא ייפלו לתוך בור או ממצוק,

כי היינו על שטח גבוה,

01:29:16:23 01:29:13:11

נדרשנו לשמור עליהן,
כדי שלא יסטו ממסלולן,

01:29:20:07 01:29:17:08

ואם הן אכלו משדה חקלאי
של אחרים, נעשה תחקור.

01:29:23:13 01:29:21:10

היו הרבה מכשולים בדרך,

01:29:26:13 01:29:23:16

ולכן לקחנו אחריות והשגחנו עליהן,

01:29:28:24 01:29:27:00

ותפקידנו היה להשיב אותן הביתה בערב.

01:29:30:19 01:29:29:04

רק אז היינו חוזרים לביתנו.

01:29:33:01 01:29:31:06

בחורף היינו לובשים "גסה".

01:29:35:18 01:29:33:21

את יודעת מה זה "גסה"?
את לא יודעת.

01:29:38:04 01:29:36:05

מה זה "גסה"?
- מעיל הגנה מפני גשם,

01:29:40:06 01:29:38:06

תמיד לבשו את זה בחורף.

01:29:42:23 01:29:40:12

זה היה עשוי מעור?
- לא, מעשבים של עצי דקל.

01:29:47:23 01:29:43:19

מה זה?
- עושים עם זה...

01:29:52:01 01:29:49:14

כמו העשב לקליעת סלי-סליל?

01:29:53:11 01:29:52:04

כן, כמו העשבים שקולעים איתם את הסל.

01:29:54:21 01:29:53:19
אחזתם בזה כמו מטריה?

01:29:58:14 01:29:54:24
כן, תפרנו וחבשנו את זה על הראש.

01:30:01:19 01:29:59:13
למשך כל היום?
- עשינו את זה כל עוד ירד גשם.

01:30:04:14 01:30:02:15
מה הייתם עושים יום שלם מתחת לעץ?

01:30:10:18 01:30:04:17
היינו ממשיכים לעבוד, זה הגן
עלינו מפני הגשם והקור.

01:30:17:16 01:30:16:01
היו הרבה בעיות.

01:30:22:12 01:30:18:15
היה הבדל בין רועת צאן לרועה צאן?
- לא היה.

01:30:24:13 01:30:22:21
הם עשו את אותה עבודה?
- כן, אותו הדבר.

01:30:27:05 01:30:24:17
תפקידנו היה להשגיח עליהם
ולהחזירם בלבד, לא היה הבדל.

01:30:32:12 01:30:29:06
כלומר, העבודה של הנשים לא הייתה קלה יותר?
- לא.

01:30:34:01 01:30:32:15
אותה עבודה?
- כן.

01:30:39:06 01:30:34:18
רועי הצאן הגדולים נהגו לבקש מאתנו
להחזיר את הצאן בזמן שהם ישבו.

01:30:40:01 01:30:39:12
למה?

01:30:43:08 01:30:40:19
זה היה עניין של היררכיה.

01:30:44:18 01:30:43:13

מה זה אומר?

- הכוונה היא שהם היו דרגה מעלינו.

01:30:48:00 01:30:45:01

מכיוון שהיו מעליך?

- כן.

01:30:51:22 01:30:49:00

בגלל שהיינו דרגה תחתיהם,

היינו מחזירים את הפרות

01:30:54:15 01:30:52:00

בזמן שהם ישבו. מוזר נכון?

01:31:01:14 01:30:59:11

באיזה גיל הפסקת לעסוק ברעיית צאן?

01:31:07:02 01:31:02:21

בגיל שתים-עשרה או שלוש-עשרה

כשאחי הקטן הגיע לבגרות.

01:31:13:18 01:31:11:01

כשהגיע לגיל שש או שבע הוא

הלך בעקבותינו, בנים הם טובים,

01:31:18:23 01:31:14:07

והעביר את הימים בחוץ,

אחי, זיכרונו לברכה.

01:31:25:13 01:31:19:04

אילו סוגי בעלי חיים הייתם רואים

בזמן העבודה או בסביבת ביתכם?

01:31:30:20 01:31:28:03

היו איילות, צבאים, "ססן".

01:31:31:17 01:31:31:00

מה זה ססן?

01:31:36:04 01:31:32:08

סוג של חיית בר, גם פה הן חיות.

-בסדר.

01:31:39:01 01:31:37:23

החיות נראו לעין?

01:31:43:16 01:31:39:06

כן, וכשהבחינו בנו ובבקר הן ברחו.

01:31:47:14 01:31:44:24
מעבר לזה, היו גם קופים,

01:31:51:10 01:31:49:08
היינו רואים מגוון בעלי חיים כי חיינו בכפר.

01:31:54:05 01:31:51:12
ראיתם אותם באזור הבית או
רק כשיצאתם לרעות צאן?

01:31:58:24 01:31:56:14
רק כשיצאנו להשגיח על הפרות ביער,

01:32:00:14 01:31:59:20
הם לא הגיעו לשכונה?

01:32:02:18 01:32:00:17
לא, הם לא נהגו להגיע לשכונה, הם פחדו.

01:32:07:00 01:32:04:04
הם לא הגיעו לשכונה, רק מחוצה לה,

01:32:11:04 01:32:07:20
ראינו אותם כשיצאנו.

01:32:22:18 01:32:15:18
שם לא היו דאגות, איך אגדל וכו'

01:32:26:09 01:32:23:15
ילדנו, והתכוונו להישאר שם,

01:32:34:05 01:32:26:20
לא חשבנו שנגיע ארצה למקומות
טובים ונדע הרבה דברים.

01:32:37:23 01:32:34:18
גם כשסבתי סיפרה לי, לא האמנתי לה,
רק אחרי שהגענו ארצה, האמנתי לה.

01:32:43:20 01:32:39:11
לא פחדתם מהחיות כשיצאתם לרעיית צאן?

01:32:47:07 01:32:44:02
התרגלנו לנוכחותן.
- איך אפשר להתרגל?

01:32:49:20 01:32:47:10
כי בכל פעם שיצאנו, ראינו אותן,

01:32:55:03 01:32:51:08

ומעבר לכך, הן לא היו חיות טורפות.

01:32:57:23 01:32:56:09

הן לא נגעו בבני אדם?

- לא, הם לא נגעו.

01:33:03:07 01:32:58:19

ובפרות הן נגעו?

- לא, לכן לא פחדנו מהן.

01:33:07:03 01:33:04:15

חיה שכן פחדנו ממנה היא הצבוע, שיצא בלילות.

01:33:09:09 01:33:07:09

חזרנו לביתנו לפני החשיכה.

01:33:12:12 01:33:10:05

הצבוע לא יצא במהלך היום?

- לא.

01:33:20:17 01:33:13:13

אבל כשהוא יילל, לא הייתי נרדמת.

01:33:24:02 01:33:20:20

הצבועים, למשל, לא היו הגיעו לשכונה?

01:33:35:04 01:33:24:14

הם נהגו להגיע בחורף למקום

מרוחק בו הפרות שהו,

01:33:38:15 01:33:35:07

אמרו שהם נושכים, וכשהפרות זעקו,

01:33:42:00 01:33:39:07

אלה שהיו חמושים יצאו עם כלי

נשק, הצבועים ברחו,

01:33:45:20 01:33:42:23

והפרות הוצלו מטריפה וממוות.

01:33:47:13 01:33:46:13

ראית פעם צבוע?

01:33:55:20 01:33:48:14

לא, רק שמעתי אותם,

מעולם לא ראיתי.

01:33:59:14 01:33:58:01

נהגנו לחזור הביתה לפני החשיכה.

01:34:02:23 01:34:00:12
הם לא יצאו במהלך היום?
- לא.

01:34:11:04 01:34:03:18
אבל כשהם ייללו בלילה, לא הייתי נרדמת.

01:34:14:07 01:34:11:08
הצבועים, למשל, לא היו מגיעים לשכונה?

01:34:23:12 01:34:16:09
הם לפעמים הגיעו בחורף למקום
מרוחק בו הפרות שהו,

01:34:28:22 01:34:24:19
במידה והם נשכו והפרות זעקו,

01:34:32:06 01:34:29:15
אלה שהיו חמושים יצאו עם כלי
נשק, הצבועים היו בורחים

01:34:36:03 01:34:33:14
והפרות היו ניצלות מטריפה וממות.

01:34:37:19 01:34:37:02
ראית פעם צבוע?

01:34:45:22 01:34:38:21
לא, רק שמעתי אותם,
מעולם לא ראיתי.

01:34:51:24 01:34:47:08
הצבועים היו היחידים שהפחידו,
שאר החיות לא היו מפחידות.

01:34:59:17 01:34:52:13
הקופים שיחקו ביניהם, אכלו
מהאוכל והרסו,

01:35:03:05 01:35:00:11
אבל בכל הקשור לפרות ולעזים,
הם לא הפריעו.

01:35:05:10 01:35:04:00
אילו בעלי חיים היו הורסים את השדות?

01:35:08:18 01:35:05:16
הקופים הם אלו שהיו הורסים את השדות.

01:35:11:05 01:35:08:22

כיצד נהגתם להגן על השדה מפניהם?

01:35:16:18 01:35:12:12
היינו מטפסים על עמדה גבוהה שנבנתה.

01:35:18:09 01:35:17:05
על מה נבנתה העמדה?

01:35:25:14 01:35:19:15
על עץ שבנו עליו עמדה בעזרת קרשים.

01:35:30:13 01:35:27:07
היינו עולים לעמדה ומסתכלים, גם בגלל שפחדנו
וגם בגלל שהיה משם שדה ראייה טוב.

01:35:33:23 01:35:30:24
האזור היה נרחב, וכשהיינו עולים
יכולנו לתצפת על כולו.

01:35:41:22 01:35:34:12
כשראינו חיה מגיעה... אחיי היה עובדים באזור,

01:35:45:08 01:35:42:01
אך בגלל שהם היו בעבודה, הם לא
יכולים היו להבחין בקופים שאוכלים.

01:35:47:17 01:35:45:13
אבל אם לא הייתה להם עבודה,
הם היו עולים לעמדה

01:35:52:01 01:35:47:24
ומתריעים כשהקופים הגיעו.

01:35:57:23 01:35:52:05
הקופים לא אהבו כלבים,

01:36:01:03 01:35:58:01
במיוחד כשהם היו נבח, אז הם היו בורחים.

01:36:04:02 01:36:01:06
היו לכם כלבים?
- בטח!

01:36:05:15 01:36:04:10
איך טיפלתם בהם?

01:36:08:00 01:36:05:18
טיפלנו בכלבים באותו האופן
שמטפלים בהם בארץ.

01:36:11:20 01:36:08:03
הכלבים היו כמו כלבי צבא, ולכן
טופלו בצורה מכובדת באתיופיה.

01:36:13:02 01:36:12:04
במה הם היו תורמים?

01:36:15:09 01:36:13:13
למקרים כאלה, של בעלי חיים שהפריעו,

01:36:20:04 01:36:15:19
ובשמירה על הבית. אף אחד
לא היה מנסה להתקרב.

01:36:23:15 01:36:20:17
כשאדם לא היה בביתו והכלבים כן,
אף אחד לא העז להתקרב לבית.

01:36:28:13 01:36:24:12
כשזרים הגיעו לביתנו,

01:36:31:04 01:36:29:18
סבתי הסבירה לנו,

01:36:35:15 01:36:31:16
כלב יכול היה לשנוא יותר שבעליו היה שונא.

01:36:38:21 01:36:37:23
למה היא התכוונה?

01:36:46:09 01:36:39:08
הכוונה שאם בעל הכלב חושב שאת
אדם טוב, הכלב יאהב אותך,

01:36:50:17 01:36:47:06
ואם לא, הכלב יינשך אותך.

01:36:57:24 01:36:53:00
באתיופיה, הכלבים שימשו לשמירה
מפני צבועים, למשל.

01:37:01:14 01:36:58:04
הכלבים היו שומעים את הצבועים
ממרחקים ונובחים,

01:37:04:16 01:37:01:19
ובאותו הרגע הגברים היו
יוצאים מצוידים בנשק.

01:37:08:00 01:37:05:07

הכלבים באתיופיה היו שומרים,
והיו מאוד חזקים.

01:37:12:24 01:37:09:08
הכלבים באתיופיה היו בדיוק כמו פה בארץ.

01:37:16:06 01:37:14:09
היו שלושה או ארבעה כלבים בבתיים.

01:37:18:11 01:37:17:07
למשפחה אחת?
- כן.

01:37:24:10 01:37:20:08
הרי הם לא אכלו בשר, הם אכלו אינג'רה.

01:37:25:07 01:37:24:12
הם לא אכלו בשר?

01:37:27:21 01:37:26:06
לא האכלנו את הכלבים בבשר,

01:37:32:24 01:37:28:00
אלא בגבינה מגובשת, חלב, שמנת
חמוצה ושאריות של אינג'רה.

01:37:39:03 01:37:33:08
ומה לגבי עצמות?
- כן, גם בשאריות של עצמות.

01:37:48:02 01:37:40:10
לא נהגו לחפש, לקנות ולשמור בשר
במיוחד עבורם בדומה לכאן,

01:37:52:14 01:37:48:12
כי חיינו בכפר, הם אכלו מה שהיה.

01:38:00:22 01:37:54:16
איך חייתם עם הכלבים בבתיים, עם
שלושה או ארבעה כלבים,

01:38:02:20 01:38:01:01
נהגו לקבל אורחים?

01:38:10:04 01:38:02:22
השכן היה מודיע על הגעתו ממרחקים
או מודיע מבעוד מועד.

01:38:13:19 01:38:10:13
ראינו את אותו שכן מעבר לשטח, זה

לא כמו פה שמגיעים ודופקים בדלת,

01:38:16:00 01:38:13:22
אלא ראינו את השכנים ממרחקים וכך הודיעו.

01:38:17:13 01:38:16:10
ברגע שניתנה לכלב פקודת
"לא", הוא לא קם.

01:38:22:09 01:38:18:04
הכלב נשאר במצב שכיבה גם כשבעליו
נשאר בחוץ ונכנס אורח.

01:38:28:19 01:38:23:20
אם הבעלים לא ראה את השכן מגיע ולא נתן
פקודה לכלב, זה יכול היה להיות מסוכן.

01:38:33:04 01:38:29:02
הוא היה נושך?
- כן, לכן המבקר נהג להמתין.

01:38:34:23 01:38:33:07
לכלבים הייתה משמעת,

01:38:37:18 01:38:35:15
הם לא הפריעו כשהגיעו אנשים.

01:38:40:02 01:38:38:09
הם הגיבו כשראו אדם שלא הכירו.

01:38:44:22 01:38:40:14
וכשאותו אדם רצה לבקר והוא
נראה מעבר לרחוב,

01:38:48:12 01:38:45:02
הבעלים יצא והכלבים
לא היו מתרוממים,

01:38:50:17 01:38:50:04
היה להם כבוד.

01:38:53:03 01:38:50:19
כלומר, הכלב ציית לפקודות בעליו?
- כן, במידה רבה.

01:38:54:22 01:38:53:15
כשנתנו לו את פקודת
ה"לא", הוא לא קם,

01:38:57:04 01:38:55:21

הוא נשאר שנוב על הרצפה בדממה.

01:39:05:18 01:39:00:08

באתיופיה לכל דבר היה כבוד.

01:39:11:24 01:39:08:17

נתקלת פעם בבעל חיים רע או מסוכן?
- לא.

01:39:20:23 01:39:15:01

היו שני מקרים פעם. הראשון,
בעודי מחזירה עגלים

01:39:32:00 01:39:22:02

אחרי יום השגחה, התברר
שהעגלים דרכו על נחש.

01:39:38:00 01:39:33:08

לא ראיתי שזה קרה כי באתיופיה,
באותה תקופה, הייתה שנה חדשה

01:39:39:15 01:39:38:16

והיה הרבה עשב.

01:39:42:24 01:39:40:06

המשכתי בדרכי כהרגלי תוך
השגחה על העגלים,

01:39:47:00 01:39:43:20

ולפתע הרגשתי נשיכה באצבע החמישית.

01:39:48:10 01:39:47:15

חשתי שנדקרתי על ידי חנית.

01:39:52:17 01:39:49:20

צעקתי, והנחש הרפה מרגלי.

01:39:56:01 01:39:54:22

ברגל שלך?

- כן.

01:39:58:17 01:39:56:12

כשהרמתי את כף הרגל,
האצבע שלי נתלתה עליה.

01:40:00:07 01:39:58:22

הנחש היה גדול?

- מאוד.

01:40:04:23 01:40:01:19

כשצעקתי, אחיי שהיו בליקוט באותה השעה,

01:40:10:02 01:40:06:02
לא חשבו שמדובר בנחש.

01:40:14:07 01:40:10:04
הם חשבו שמישהו מכה או אונס אותי

01:40:18:05 01:40:15:01
ורצו לקראתי, אך כשהגיעו
וסיפרתי להם, הם צחקו.

01:40:22:23 01:40:19:08
לאחר מכן, תסתכלי, תסתכלי,

01:40:26:17 01:40:23:10
עוד מההקשה בילדותי,

01:40:30:22 01:40:26:20
הטבעת שאחי קשר כדי שהרעל
לא יעלה כלפי מעלה.

01:40:31:05 01:40:30:24
כן.

01:40:35:15 01:40:31:20
יום למחרת הטבעת נתלשה מהאצבע שלי.

01:40:38:07 01:40:36:10
הארס?
- עם הבשר.

01:40:41:15 01:40:38:19
הרעל נשאר למטה מבלי לעלות מעלה,

01:40:43:18 01:40:42:09
וכמו שאת רואה, זה לא נעלם עד היום.

01:40:46:20 01:40:45:10
הכוונה היא שהם קשרו את רגלך?
כן.

01:40:49:14 01:40:47:02
כן כדי שהארס לא יעלה מעלה,
אלא יישאר למטה.

01:40:54:20 01:40:50:03
חתכו את האזור עם תער כי
לא היה לנו פתרון רפואי.

01:40:58:06 01:40:56:18
יום למחרת הרגל שלי התנפחה מאוד,

01:41:02:05 01:40:59:12
ובגלל שהרעל לא עלה, זה נשאר שם.

01:41:08:17 01:41:03:21
ואחרי תקופה ארוכה...
היה משהו בשם "גרמטה"

01:41:12:19 01:41:09:21
מה זה "גרמטה"?
-סוג של חומר לקליעה.

01:41:16:12 01:41:13:10
זה היה קיים בשפע באתיופיה,
לא היינו קונים את זה,

01:41:19:02 01:41:16:20
נהגנו לקטוף את זה ולקלוע,

01:41:21:19 01:41:19:21
היה בשפע מזה.

01:41:26:08 01:41:22:22
יצאתי כדי לקטוף את החומר המוכן

01:41:28:18 01:41:26:13
ולא ראיתי את הנחש שם.

01:41:33:12 01:41:30:10
זו הסיבה שבגללה ברחתי לשדות,

01:41:40:02 01:41:36:00
ובשדה, בעודי קוטפת את העשבים,

01:41:42:02 01:41:40:15
התברר שדרכתני על נחש.

01:41:50:19 01:41:45:09
לא הרגשתי את זה מכיוון שזה התרחש
באזור מלא דשא ומיוער.

01:42:00:18 01:41:54:13
לפתע חשתי את בנחש עולה ומכיש אותי.

01:42:04:21 01:42:01:15
למזלי הרע, שאלו: "מה קרה
לילדה הזאת הפעם?"

01:42:06:24 01:42:05:15
בכית?
- כן.

01:42:10:12 01:42:07:07
יום למחרת, הוחלט לא לספר לאמי.

01:42:14:02 01:42:10:22
נאמר לה שנתקלתי באבן,
כי היא נבהלת בקלות.

01:42:16:10 01:42:14:11
חשבנו שאם נספר לה על ההכשה,
היא תתמוטט.

01:42:23:04 01:42:21:16
מי מרח עלייך את התרופה?
- האחים שלי.

01:42:24:23 01:42:23:12
בעצמם?
- כן.

01:42:29:16 01:42:25:01
הרי נהגנו להכין בעצמנו את התרופות בכפר,

01:42:32:15 01:42:29:18
לא היינו קונים ומשתמשים,
הכנו מגוון תרופות.

01:42:39:02 01:42:33:16
אחרי שאחיי טיפלו בפצע וחלפו שלושה ימים...

01:42:41:10 01:42:40:06
ללא ידיעתה של אמך?

01:42:43:06 01:42:41:19
כן, אמי שמעה על זה רק בשלב מאוחר יותר,

01:42:46:16 01:42:43:09
כשבהתחלה אחיי סיפרו לה
שנחבלתי מאבן שנזרקה.

01:42:48:10 01:42:47:10
התבקשנו לא לספר לה.

01:42:51:04 01:42:48:12
כמה זמן לקח לפצע להחלים?

01:42:56:10 01:42:51:16

לא הרבה זמן, החשש היה
שהארס יגיע ללב.

01:42:59:22 01:42:56:18
רק הצלקת מהטיפול נותרה,

01:43:01:07 01:43:00:07
ההכשה לא גרמה לפציעה.

01:43:06:08 01:43:02:10
אם הארס הגיע ללב או לראש, הוא
עלול היה להביא למוות מידי.

01:43:10:05 01:43:07:16
היו תרופות שניתנו בהזרקה והיו שניתנו אוראלית.

01:43:13:20 01:43:10:20
גם היום אני לא אוהבת ביצים,

01:43:17:06 01:43:14:14
אבל אז, טחנו ביצים והגישו
לי כדי שאקיא.

01:43:21:12 01:43:17:08
ביצים?
- כן, נתנו לי לשתות אותן כדי שאקיא,

01:43:28:06 01:43:21:18
זזה לא קרה, כל הביצים
שטחנו, ערבבו ונתנו לי לשתות,

01:43:30:21 01:43:28:11
נכנסו לגופי ולא יצאו. לא הקאתי.

01:43:34:04 01:43:33:04
למה היית צריכה להקיא?

01:43:37:22 01:43:34:06
כדי להוציא את הארס שאולי חדר לגוף.

01:43:40:00 01:43:38:16
הארס אמור היה לצאת יחד עם הקיא.

01:43:47:18 01:43:41:07
בשני המקרים הייתי רווקה,
עוד לא התחתנתי.

01:43:52:08 01:43:48:03
מאז, בכל פעם שהגעתי ליער,

01:43:56:16 01:43:52:22
וכשהחורף הגיע, תמיד הצטיידתי בפנס.

01:43:58:02 01:43:56:19
חששתי באופן קבוע לצאת מהבית

01:44:00:00 01:43:58:17
גם אם בכוח, לא הייתי מוכנה
לצאת מהבית בשעות הערב,

01:44:01:18 01:44:00:22
פחדתי.

01:44:03:19 01:44:02:01
הנחש שהכיש אותי היה גדול מאוד.

01:44:08:01 01:44:04:16
שלושה מקרים כאלה אירעו לי. פעם אחת כשהייתי
בדרכי למסור ארוחת צהריים לאחיי,

01:44:14:02 01:44:09:02
ירדתי בכביש תלול כשמתתי לב
שעוקב אחריי נחש.

01:44:19:07 01:44:15:01
מבלי לחשוב פעמיים, זרקתי
את האינג'רה וברחתי.

01:44:22:19 01:44:19:10
גם במקרה זה אחיי חשבו
שהיכו אותי, ורצו לקראתי.

01:44:25:13 01:44:24:15
אחרי המקרים הללו, אמי
החלה ללכת במקומי.

01:44:27:01 01:44:25:24
השלכת את כל הציוד שהיה
עלייך וברחת?

01:44:29:08 01:44:27:06
זרקתי הכל, אחיי העבירו
יום שלם ללא אוכל.

01:44:32:22 01:44:30:03
אמי, לאחר מכן, חזרה הביתה, הכינה
להם ארוחת צהריים חדשה

01:44:33:21 01:44:33:07
והם אכלו.

01:44:37:05 01:44:33:24
הנחש עקב אחרייך?
- כן, בפעם השלישית.

01:44:38:19 01:44:37:16
ברחת בריצה?
- כן.

01:44:41:07 01:44:38:22
ובחודשי הקיץ, כשהייתה שמש,
הפסקתי לצאת החוצה.

01:44:46:06 01:44:42:06
רק בשעות הבוקר יצאתי כדי למלא מים,
לפני השכמת הנחשים.

01:44:50:06 01:44:46:10
אספתי גם קרשים, בתנאי שהשמש לא זרחה.

01:44:58:00 01:44:51:07
לאחר שהתחתנתי, עזבתי ל"ברהה".

01:45:06:04 01:44:59:03
הגעתי מכפר, וכשעברתי ל"ברהה" היו
חששות שאנחנו עלולים למות.

01:45:08:18 01:45:06:23
לא ייחסתי להם חשיבות והלכתי.

01:45:14:24 01:45:10:01
כשהגעתי לשם, מצאתי מקום נקי, כמו פה,

01:45:18:12 01:45:15:19
הבתים נבנו מבוץ ולא מקש,

01:45:22:12 01:45:19:14
הבתים נבנו כמו הבתים שבעיר.

01:45:24:02 01:45:23:07
בהמשך,

01:45:28:09 01:45:25:01
אחרי שראיתי את החיים שם, החלטתי
שאין לי למה לחזור ל"קווארה"

01:45:31:18 01:45:28:11
ושאני ממשיכה את חיי ב"ברהה",
וכך עשיתי.

01:45:43:08 01:45:32:18
היו מקרים שהזהירו אתכם מפני דברים?

01:45:44:08 01:45:43:14
הזהירו מפני מה?

01:45:48:11 01:45:44:14
מפני חיות, כגון נחשים וצבועים. אמרו לכם
מה לעשות במקרה ונתקלתם באחד?

01:45:50:07 01:45:48:17
יכולנו רק להיזהר, מה עוד יכולנו לעשות.

01:45:52:22 01:45:50:15
גם אם היינו בורחים, רק אלוקים
יכול היה להציל אותנו.

01:45:56:07 01:45:53:16
כל אחד מכיר את עצמו,
את מכירה את עצמך,

01:46:00:18 01:45:56:23
אני יכולה לומר שהנחש התנכל לי.

01:46:08:15 01:46:01:08
ב"ברה" לא הבערנו אש באמצעות
קרשים, אלא בעזרת פחמים

01:46:11:09 01:46:10:07
בכלי להבערת אש.

01:46:14:03 01:46:12:01
שמרנו את הפחמים בשק,

01:46:16:17 01:46:14:22
כמו זה שקונים פה היום.

01:46:21:15 01:46:17:20
גם ב"ברה" נחשים לא הרפו ממני,
גם שם מצאתי נחש בתוך שק,

01:46:24:01 01:46:22:18
הנחש הסתתר בין הפחמים.

01:46:30:24 01:46:25:13
תמיד נזהרתי, או שביקשתי שיהפכו
עבורי את השק כי חששתי ממנו.

01:46:32:17 01:46:31:13
הנחש נמצא שם בשתי פעמים.

01:46:35:06 01:46:32:23
היו שקי פחמים אזוריים שאליהם
הנחשים היו נכנסים.

01:46:40:08 01:46:37:17
בגלל הנחש ההוא מאוד חששתי,

01:46:42:16 01:46:40:17
עד שלבסוף הגעתי ארצה, תודה לאל.

01:46:45:14 01:46:42:24
הסבירו לנו מה הם הסיכונים,
אבל ידענו גם בלי ההסבר,

01:46:48:10 01:46:46:02
כיוון שהיינו מודעים לכל דבר הקשור לכפר.

01:46:52:19 01:46:49:01
לא היינו צריכים ללמוד, ידענו
בעצמנו מה המצב בכפרים,

01:46:56:20 01:46:53:12
אבל לא חשבתי שיהיו ב"ברהה" נחשים.

01:47:00:00 01:46:57:04
הן נראו מדי פעם בשטחים פתוחים,

01:47:03:17 01:47:00:12
וכמובן במקום אליו הלכנו
כדי לקטוף עשבים לקליעה.

01:47:04:14 01:47:04:00
זה היה מוכר.

01:47:11:11 01:47:05:04
תמיד היו שם נחשים. זה היה מקום
קר ומוצל, לכן הם תמיד שהו שם.

01:47:13:07 01:47:11:15
ובנוסף לכך, זה היה מתחת לצוק,

01:47:22:21 01:47:13:23
לכן תמיד נזהרנו בעצמנו, אך
הזהירו אותנו מדברים אחרים.

01:47:26:13 01:47:23:12
הזהירו אותנו מפני חזרה
הביתה בשעות הלילה,

01:47:30:18 01:47:26:20
ושיש סיכויים למקרי הכשה.

01:47:35:23 01:47:32:18
מלבד הנחשים, שום דבר הפחיד אותי.

01:47:42:07 01:47:36:19
ההיתקלויות בנחשים קרו לי יותר מדי פעמים, לכן פחדתי נורא מהם.

01:47:48:17 01:47:43:01
רק באזור שלכם או בכל הכפר?
- בכל הכפר.

01:47:51:06 01:47:48:20
נחשים אוהבים מקומות הרריים.

01:47:54:01 01:47:51:19
הכוונה היא למקום הררי?
- כן.

01:47:58:10 01:47:54:09
גרנו במקום שהוא הררי, ולכן נחשים אהבו לשהות בו.

01:48:07:12 01:47:59:16
באיזה גיל התחתנת?
- התחתנתי בגיל עשרים.

01:48:09:14 01:48:08:02
בגיל עשרים?
- כן, בערך,

01:48:16:19 01:48:10:14
משום בכפר לא ספרנו ועקבנו אחרי השנים.

01:48:21:24 01:48:18:04
את זוכרת את החתונה?
- ברור.

01:48:26:07 01:48:22:16
מה החתונה כללה? כיצד נפגשת עם בעלך?

01:48:31:24 01:48:27:06
בכפרים, החתן והכלה לא ראו אחד את השנייה.

01:48:39:08 01:48:32:18
הוריו הגיעו לאמי ולאחיי וביקשו את ידי.

01:48:44:24 01:48:41:00
הם הסכימו והתחתנו, התקיימו החגיגות.

01:48:47:20 01:48:45:05
הוא הגיע ממקום אחר?
- בטח.

01:48:52:02 01:48:48:08
את זוכרת את החתונה?
- כמובן שאני זוכרת.

01:48:54:19 01:48:53:20
חגגנו...

01:49:01:08 01:48:56:06
הכלה לא ראתה את שהתרחש.
בערב התקיים ערב "אנסוסלה".

01:49:05:24 01:49:02:09
האנסוסלה הייתה החגיגה הראשונה?
- כן, בערב שלפני החתונה,

01:49:07:10 01:49:06:18
כלומר טקס חינה.

01:49:08:18 01:49:07:16
מתי נהגו לקיים את החינה?

01:49:13:22 01:49:11:12
במקרה שהחתונה הייתה ביום שלישי,
החינה התקיימה בשני בערב.

01:49:15:13 01:49:14:03
יומיים לפני?
- כן.

01:49:17:15 01:49:16:10
במקרה שהחתונה תוכננה ליום חמישי,

01:49:20:10 01:49:17:20
החינה התקיימה ביום שלישי או רביעי.

01:49:22:13 01:49:20:13
זה אומר שאנסוסלה זה חג?

01:49:25:12 01:49:24:01
אנסוסלה דומה לחינה.

01:49:26:24 01:49:25:14
חינה?

- כן.

01:49:30:24 01:49:27:21
לאותו אירוע החתן לא הגיע,
הכלה חגגה לבד.

01:49:32:12 01:49:31:02
עם מי?
- עם המשפחה.

01:49:35:05 01:49:32:23
עם המשפחה בלבד או גם עם שכנים?
- עם המשפחה בלבד.

01:49:39:10 01:49:35:18
לחינה הגיעו בני משפחה ואנשים מהשכונה,

01:49:43:07 01:49:39:23
לא הזמינו הרבה אורחים.
-מה נהגו לעשות בחינה?

01:49:46:20 01:49:45:18
נהגו לחגוג,

01:49:49:11 01:49:47:18
אנסוסלה זה לא כמו החינה המוכרת לנו.

01:49:51:23 01:49:49:13
נהגנו לטחון, לרסק ולייבש,

01:49:58:09 01:49:52:15
ולאחר מכן מישהי מבוגרת
חיממה את זה בסיר.

01:50:04:14 01:49:58:23
האישה הזאת הייתה חייבת להיות
אישה נשואה שלא התגרשה,

01:50:07:06 01:50:05:16
היא האישה שחיממה את האנסוסלה.

01:50:09:11 01:50:07:19
מעבר לזה, רקדנו ושמחנו.

01:50:17:04 01:50:10:04
יום למחרת, הכלה התעטרה והתארגנה

01:50:24:03 01:50:19:23
והחתן הגיע עם שושבינים.
לכלות שם לא היו שושבינות,

01:50:28:07 01:50:24:14
רק לגברים היו שושבינים?
- לגברים בלבד.

01:50:35:20 01:50:31:03
הגברים הגיעו בערב והאישה
הלכה עם כיסוי עיניים.

01:50:37:22 01:50:36:01
גם כשהיא רכבה על הפרד,
העיניים שלה היו מכוסות,

01:50:40:00 01:50:39:02
ללא אפשרות לראות.

01:50:43:06 01:50:40:20
כל הנשים התנהלו כך.

01:50:44:07 01:50:43:08
כל הנשים?
- כל הנשים.

01:50:46:22 01:50:44:10
הגברים לא נכחו בזמן הזה?
- לא.

01:50:50:05 01:50:47:04
זה היה אירוע לנשים בלבד?
- לנשים בלבד.

01:50:51:22 01:50:50:17
מרחו את האנסוסלה על היד?

01:50:56:09 01:50:52:02
מרחו על כל היד, כולל האצבעות,
חפנו את היד ומרחו,

01:50:57:20 01:50:56:24
לא כמו בארץ, שמורחים רק בתוך כף היד.

01:51:01:07 01:50:58:00
אחרי טקס החינה, בתור הכלה,
שהית בבית אמך?

01:51:08:10 01:51:01:11
כן, בבית אמי, ולמחרת השושבינים
הגיעו עם החתן.

01:51:16:16 01:51:09:10

הם הגיעו עם פרדים, כמספר הנפשות.

01:51:20:24 01:51:16:18
לאחר מכן, חגגו, אכלו ושתו טלה.

01:51:23:02 01:51:21:05
בבית אמר?
- כן.

01:51:27:11 01:51:24:17
הגברים לא נכנסו לבית, אלא ישבו מחוצה לו.

01:51:29:10 01:51:27:14
הגברים ישבו בחוץ?
- כן, בחוץ.

01:51:36:12 01:51:30:01
הם שרו עד שהגיע הזמן ללכת.

01:51:40:09 01:51:36:24
לאן?
- לביתו של הבעל.

01:51:42:01 01:51:41:01
רקדתם?

01:51:49:07 01:51:42:04
רקדנו ושמחנו עד שהגיעה
שעתם לחזור לביתו.

01:51:53:02 01:51:49:10
הכלה יצאה חגיגית.
- מה היא לבשה?

01:51:56:10 01:51:54:05
שמלה מסורתית?
- שמלה מסורתית.

01:52:00:05 01:51:57:22
ניתן לכלה סל אוכל אתיופי עשוי
מעצי דקל ובתוכו כד חמאה,

01:52:02:03 01:52:00:07
מחט לקליעת סלים וכוסות
מיוחדות עבור הטג'.

01:52:06:20 01:52:02:08
בתוך הסל?
- כן, הכניסו הכל לתוך הסל,

01:52:09:02 01:52:07:07
שני בגדים ושני צעיפי בד מסורתיים

01:52:12:03 01:52:09:22
בנוסף למה שהיא כבר לבשה.

01:52:17:10 01:52:13:00
השושבינים קיבלו את הפריטים
ומסרו אותם למשפחת החתן.

01:52:23:18 01:52:22:09
לשושבינים?
- כן.

01:52:30:16 01:52:24:16
מי מסר למשפחה את החפצים?
- זקני הכפר, כמובן.

01:52:32:22 01:52:31:07
גם הקיים קיבל.

01:52:34:21 01:52:33:09
הכלה מסרה את החפצים

01:52:37:15 01:52:35:21
ולאחר מכן

01:52:40:01 01:52:38:04
המקווה נמצא אצל החתן.

01:52:44:01 01:52:43:06
מה זה "קשרה"?

01:52:50:23 01:52:46:06
כמו מקווה שהגברים הלכו אליו.

01:52:54:13 01:52:53:10
הכלה הייתה חייבת לטבול במקווה?

01:52:58:24 01:52:55:01
כן, והקיים נהגו להמתין.

01:53:03:03 01:52:59:07
הכבוד למסורת בארץ ובאתיופיה אינו דומה.
- נכון.

01:53:07:09 01:53:04:22
זאת הסיבה שאני שואלת שאלות
על ההתנהלות באותה תקופה.

01:53:14:22 01:53:07:11
כשאישה התחתנה, היא ירבה
מול הקייסים אחרי המקווה.

01:53:24:11 01:53:16:03
אחרי שפנתה אליהם, נהוג היה
שאחד הקייסים יבדוק אותה.

01:53:27:01 01:53:24:19
בשלב זה עדיין לא ראית את החתן?

01:53:29:22 01:53:28:01
לא ראו את החתן עד שהסתיימו הטקסים.

01:53:32:10 01:53:30:07
עדין לא ידעת איך הוא נראה?
-לא ידעתי דבר.

01:53:35:18 01:53:32:14
לא ידעת את גילו?
-מה פתאום,

01:53:40:10 01:53:36:10
הכלה לא ראתה אם הוא טוב או רע,

01:53:43:06 01:53:41:01
הרי פניה של הכלה כוסו באופן מוחלט.

01:53:44:14 01:53:43:08
במה?
- בצעיף בד.

01:53:54:19 01:53:45:12
כדי שהחתן, השושבינים ואנשים
אחרים לא יראו אותה.

01:53:59:20 01:53:57:11
אחרי כל זה המשכתם לבית החתן?
- כן.

01:54:02:00 01:53:59:22
ומה לאחר מכן? כיצד התניידתם?

01:54:03:09 01:54:02:02
רכבנו על פרד.
- על פרד?

01:54:06:10 01:54:03:11
כן.
- גם הכלה חויבה לעלות על הפרד?

01:54:12:06 01:54:06:14
כן, אבל לא לבד, היה לה מלווה.

01:54:15:08 01:54:12:18
נפלו פעמיים מהפרד.

01:54:17:24 01:54:15:19
היה לך מלווה על הפרד?
- כן.

01:54:22:12 01:54:18:01
והחתן גם רכב על הפרד?
כן, וכך גם האישה.

01:54:25:09 01:54:24:00
איך קרה שנפלת?

01:54:31:06 01:54:26:16
היו הרבה אבנים בכפר והפרד מעד.

01:54:35:11 01:54:31:24
המלווה שלי היה קצת שתוי אבל לא נפגענו.

01:54:40:12 01:54:35:24
למרות הנפילה, למזלנו לא נפצענו.

01:54:43:19 01:54:41:05
עלינו בפעם השנייה, ושוב נפלונו.

01:54:47:19 01:54:45:04
לא נפגעת כלל או השמלה והחפצים?

01:54:54:12 01:54:47:21
לא קרה כלום, כמו שנפלתי מכוסה,
כך גם קמתי.

01:54:58:01 01:54:54:15
הגיע השלב שבו נכנסנו לכפר,
פה זה כבר לא קיים.

01:55:03:20 01:54:58:13
כך היה נהוג להתנהל?
- בהחלט כן.

01:55:06:01 01:55:04:01
הכלה הלכה לבית החתן.
- ומה היא עשתה שם?

01:55:15:15 01:55:06:06

בביתו היה כיבוד, והקייסים וזקני הכפר המתינו להגעת הכלה.

01:55:23:21 01:55:16:23
כשהכלה הגיעה, היא ירדה מהפרד מול הקייס והוא הושיב אותה מולו.

01:55:29:08 01:55:24:08
הקייס בירך, ולאחר מכן היא נכנסה למקום מבודד.

01:55:32:06 01:55:30:00
מה זה?
- מעין מקום ישיבה.

01:55:33:02 01:55:32:19
בסדר.

01:55:35:02 01:55:33:09
נהוג היה שהכלה תישאר שם חמישה ימים,

01:55:38:19 01:55:35:06
לא כמו בארץ שבתום האירוע הכלה חוזרת לביתה.

01:55:39:10 01:55:39:01
בסדר.

01:55:42:04 01:55:39:21
היה מקום בו הכלה שהתה חמישה ימים.

01:55:43:16 01:55:42:06
כמו בקתה?
- כן.

01:55:49:16 01:55:44:06
השושבינים ישבים שם יחד עם הכלה, היו שלושה מהם.

01:55:51:07 01:55:49:21
מה תפקידו של כל שושבין?

01:55:53:18 01:55:51:10
היו להם תחומי אחריות.
-על מה השושבין הראשון אחראי?

01:56:01:03 01:55:53:21
הראשון היה אחראי על החזרת הכלה לביתה, במקרה שהיא עדיין ילדה.

01:56:02:08 01:56:01:13
ושל השני?

01:56:07:16 01:56:02:10
השני כונה "השומר" ותפקידו
היה להשקות בבירה מסורתית.

01:56:09:01 01:56:07:20
על מה הוא שמר?

01:56:12:14 01:56:09:18
הוא היה אחראי על בטחונה של הכלה.

01:56:13:22 01:56:12:23
באמת?
- כן.

01:56:16:07 01:56:14:01
מה הוא סיפק בפועל? כיצד
הוא שמר על הכלה?

01:56:21:08 01:56:16:10
הוא סיפק אוכל ושתיה
לכלה, אף אחד אחר לא התקרב.

01:56:27:12 01:56:22:00
אם אדם אחר הביא לכלה משהו
הוא נענש או נדרש לשלם.

01:56:29:11 01:56:27:16
אנשים אחרים לא הורשו להיכנס לבקתה.

01:56:32:17 01:56:29:16
כל זה נעשה כדי שאף אחד לא ייגע בכלה?
- כן.

01:56:33:17 01:56:32:20
והשושבין השלישי?

01:56:37:04 01:56:34:05
השלישי מילא את תפקידו של השומר,

01:56:38:16 01:56:37:11
כשהשומר יצא, השלישי נכנס לשמור.

01:56:43:00 01:56:40:04
כך העברנו את תקופת החתונה.

01:56:44:03 01:56:43:02
הכלה ישבה שם חמישה ימים ומה?

01:56:47:16 01:56:44:10
במקרה שהיא נשארה רווקה לאחר
חמישה ימים, היא חזרה לבית הוריה.

01:56:49:23 01:56:48:14
היא חזרה לבית הוריה.

01:56:53:15 01:56:50:05
אחרי שנכנסת לבית החתן המיועד וישבת עם הקייסים?
- כן.

01:56:56:11 01:56:53:20
חגגתם שם, ומה לאחר מכן?
- הקייסים ברכו

01:57:02:13 01:56:58:20
ובדקו שהאישה המיועדת
לחתונה אכן שמורה.

01:57:03:11 01:57:02:18
כיצד בדקו את זה?

01:57:09:15 01:57:03:14
הייתה דרך לבדוק וכיבדו את הדרך הזאת.

01:57:11:08 01:57:09:22
לא התחתנו סתם, כמו פה בארץ.

01:57:14:00 01:57:11:14
הבנתי. שאלתי היא איך האירוע התנהל?

01:57:16:06 01:57:14:12
מה סדר החתונה לאחר מכן?

01:57:19:13 01:57:16:08
גם לאחר חתונה, אנחנו, כבעל ואישה,
עדיין לא ישנו יחד.

01:57:23:20 01:57:20:23
גם לאחר החתונה, בעלי לא
ראה אותי ואני לא אותו.

01:57:29:10 01:57:24:10
היו מקרים בהם השושבינים
הרימו את הכיסוי ללא כוונה.

01:57:30:20 01:57:29:22
במשך כמה ימים?

01:57:35:10 01:57:31:12
שלושה ימים, ביום השלישי או הרביעי,

01:57:37:19 01:57:35:15
ואם הכלה בוגרת ולא נערה...

01:57:40:06 01:57:38:18
גם כשהיא הלכה לרחוץ את רגליו של בעלה

01:57:44:20 01:57:42:17
וכשביקש מים לשתייה,

01:57:48:10 01:57:45:03
היא ניגשה אליו רעולת פנים.

01:57:52:19 01:57:49:06
את לא הסתכלת על בעלך או ההפך?
- האישה התביישה.

01:57:54:11 01:57:53:08
לא הסתכלת עליו?
- נכון.

01:57:57:14 01:57:54:13
לא הרמתי את ראשי כדי להסתכל, לא יכולתי.

01:58:02:18 01:57:57:16
מתי הזוג רואה אחד את השנייה?
- אחרי תקופה ארוכה.

01:58:10:09 01:58:03:11
לא מיד, ורק במידה והכלה לא צעירה מדי.

01:58:17:05 01:58:11:05
הכלה נהגה ללכת לבית החתן ולהישאר
עמו תקופה כדי לשוחח,

01:58:23:05 01:58:17:17
אך היא ישנה עם אחיותיו או עם
חמותיה עד שהיא גדלה.

01:58:26:00 01:58:23:09
את היית בת עשרים בזמן חתונתך?

01:58:32:15 01:58:28:08
כן, הייתי יחסית בוגרת כשנכנסתי לביתו.

01:58:39:20 01:58:33:23
חמי היה אדם טוב ומכבד, ישנתי
יחד עם אחיותיו לרוב.

01:58:41:18 01:58:40:19
לא עם בעלך?
- לא.

01:58:43:22 01:58:42:05
רק בשלב מאוחר יותר זה קרה.

01:58:46:16 01:58:43:24
מה הכוונה לשלב מאוחר יותר?
כמה ימים אחרי החתונה?

01:58:48:14 01:58:46:19
הוא היה חייב לחכות, אין מה לעשות.
- כמה זמן?

01:58:50:14 01:58:48:16
זה לא כמו בארץ.
- כמה זמן עליו להמתין?

01:58:54:05 01:58:50:22
האישה באה והלכה, והגבר
חיכה אולי שנה או חצי שנה.

01:58:56:21 01:58:55:12
כדי לחיות בנפרד?
- לאט לאט, כן.

01:58:58:14 01:58:57:04
ואיך הוא ידע אם את שמורה לו?

01:59:04:18 01:58:59:18
הוא ידע, כפי שאמרתי לך, זה נקבע מראש.

01:59:11:16 01:59:08:10
הכבוד שניתן לאישה לא נשאר רק
בגלל שלא ישנה עם בעלך.

01:59:15:11 01:59:14:04
מי בדק אם האישה אכן בתולה?

01:59:19:05 01:59:15:13
באתיופיה הקייס הוא זה שידע
את כבודה של האישה,

01:59:23:06 01:59:20:12
לא הבעל שישן עם האישה הכיר את כבודה.

01:59:25:17 01:59:23:09
שאלתי היא, כיצד הוא ידע?

- הוא פשוט ידע.

01:59:26:10 01:59:25:22
על ידי בדיקה?

01:59:31:18 01:59:27:06
כבוד האישה נשאר באחריות הקיים.

01:59:39:01 01:59:31:23
כשהקיים בירך את האישה
בתחילת הטקס הוא סימן,

01:59:42:22 01:59:40:06
וכך ידעו שכבודה של האישה נשאר שמור.

01:59:45:02 01:59:43:00
הקיים בדק את האישה?
- כן.

01:59:51:06 01:59:45:09
כבוד האישה נשמר אצל הקיים והיא
קיבלה אישור, כמו שרב נותן.

01:59:58:16 01:59:53:07
ואז הבעל ידע?
- כמובן שהוא ידע.

02:00:04:18 01:59:59:23
כמה זמן לא ישנתם יחד אחרי החתונה?

02:00:12:15 02:00:05:05
התביישתי בהתחלה ולבסוף התרגלתי.

02:00:15:13 02:00:12:24
התגוררת בביתם?
- כן.

02:00:18:18 02:00:16:02
נהגתי ללכת הלוך וחזור.

02:00:21:08 02:00:19:19
היית הולכת למשפחתך לביקור?

02:00:24:21 02:00:22:15
הייתי נשאת שם חודש וחוזרת לביתי.

02:00:27:03 02:00:25:15
נהגת להישאר אצלם במשך חודש?
- כן.

02:00:28:08 02:00:27:08

ואז חזרת לביתך?

02:00:32:02 02:00:28:10

הייתי חוזרת לביתי, שוהה שם
חודש או חודשיים וחוזרת לשם.

02:00:37:02 02:00:33:22

כך נהוג היה באתיופיה, שלא כמו פה.

02:00:45:22 02:00:37:22

כל חיינו, התרגלנו וכך נהיינו בעל ואישה.

02:00:49:21 02:00:46:06

בעלך גר רחוק או באזור שלכם?
- לא, קצת רחוק.

02:00:55:05 02:00:51:18

כמו הדרך מתל אביב, לא רחוק ולא קרוב.

02:00:59:09 02:00:56:00

בגלל הדרכים באתיופיה
המסע דרש שעותיים.

02:01:01:24 02:01:00:05

לא כמו פה, שניתן להגיע בזמן
של חמש דקות למקום כלשהו.

02:01:04:17 02:01:02:01

לא ידעת מי היו הוריו של החתן?

02:01:08:16 02:01:04:23

לא ידעתי כלום, ההורים
הם אלה שידעו הכל.

02:01:13:17 02:01:09:03

לא משנה מי הוא היה, אם
אדם נכה או חסר חן,

02:01:17:17 02:01:13:23

ואותו הדבר מכיוונו, אף צד
לא ידע דבר על הצד השני.

02:01:21:09 02:01:18:07

מתי היה נהוג לראות אחד את השנייה?
-אחרי תקופת החתונה,

02:01:25:16 02:01:21:21

על האישה היה ללכת ולרחוץ את רגליו בערב.

02:01:27:22 02:01:26:06
את הרגליים של מי?
- של הבעל.

02:01:30:20 02:01:28:24
מדי יום?
- בערבים.

02:01:32:01 02:01:31:02
בשעות הערב?
- כן.

02:01:36:08 02:01:32:04
היית הולכת רק כדי לרחוץ את רגליו ולחזור?
- כן, בבקשה.

02:01:41:18 02:01:36:19
ככל שהזמן עבר, האישה התרגלה
והזוג התרגל אחד לשנייה.

02:01:46:03 02:01:43:06
אלו היו המנהגים באזור שלנו.

02:01:54:11 02:01:49:17
מצד אחד זה היה טוב כי היה כבוד.

02:01:58:17 02:01:56:09
לא נפגשנו באמצע הדרך,

02:02:00:18 02:01:59:08
האישה נכנסה בצורה מכובדת
לבית הוריו של החתן,

02:02:05:07 02:02:02:06
כך הגבר כיבד יותר את האישה
והיא חיה חיי כבוד.

02:02:11:07 02:02:09:22
כך לא היו בעיות.

02:02:16:13 02:02:11:15
בארץ, האישה פוגשת את הגבר
במקרה ומאותו יום הם נשואים.

02:02:21:01 02:02:18:16
אני מעדיפה את התרבות והמסורת שלנו.

02:02:30:08 02:02:21:10
אני מנחשת שבגיל עשרים ושתיים או שלוש...

02:02:34:22 02:02:31:23
לא היינו מלומדים ולא ידענו לספור השנים,

02:02:37:01 02:02:34:24
לכן אני מנחשת שילדתי בגיל עשרים ושלוש.

02:02:40:08 02:02:38:03
בהריון חזרתי לבית אמי,

02:02:42:10 02:02:41:13
לבית ילדותי,

02:02:45:22 02:02:43:23
חזרתי ל"קווארה" וילדתי.

02:02:51:02 02:02:46:07
חזרתי ל"קווארה" כשאני בחודש השמיני.

02:02:54:15 02:02:51:04
נהוג היה ללכת לבית האם חודש לפני הלידה.
-בסדר.

02:02:57:17 02:02:56:02
הלכתי לבית אמי וילדתי.

02:02:59:18 02:02:58:22
מי יילד אותך?

02:03:06:22 02:03:01:11
לא היו רופאים, היו אנשים
טובים יותר מרופאים,

02:03:12:22 02:03:07:20
היו אנשים שבורכו בידע ללא לימודים.

02:03:19:24 02:03:13:12
הם טיפלו, תמכו, עודדו ולבסוף יילדו אותי.

02:03:24:17 02:03:21:15
לא הייתה לי תקופת כאב.

02:03:34:05 02:03:26:21
לאחר ארבעים ימים חזרתי ל"ברהה".

02:03:35:16 02:03:34:19
מה הם ארבעים הימים?

02:03:38:16 02:03:36:03
בנים קיבלו את ברכתם ביום
הארבעים להיוולדם.

02:03:43:17 02:03:38:19
שהית בתוך הבקתה אחרי הלידה?
- כן.

02:03:45:17 02:03:44:04
בלידה של בת זה היה יותר מסובך,

02:03:48:07 02:03:45:19
לא פשוט היה לשבת מחוץ לבית
במשך שלושה חודשים.

02:03:51:07 02:03:49:02
זה מאוד קשה.
- מה היה קשה?

02:03:55:14 02:03:52:07
לשבת לבד, הרי הבקתה
מוקמה בקצה החצר.

02:03:57:06 02:03:56:01
האישה ישבה שם לבד.

02:03:58:21 02:03:57:08
לא היו נשים שם נוספות?
- לא.

02:04:01:03 02:03:59:12
אם נשים נוספות ילדו
איתך, הן ישבו יחד.

02:04:03:09 02:04:01:22
או אם היו בתקופת וסת.

02:04:05:01 02:04:03:24
נשים באותה סיטואציה, ישבו יחד.

02:04:06:07 02:04:05:08
במקרה שלא, האישה שהתה לבדה.

02:04:11:18 02:04:09:18
התקופה שלאחר הולדת בת הייתה קשה מאוד

02:04:13:19 02:04:12:00
ובלידת בן קלה יותר.

02:04:16:10 02:04:14:13
כאישה היה לי קל.

02:04:20:06 02:04:17:12

זה היה קל יותר עם לידת בן זכר,
אבל קשה עם לידת בת.

02:04:23:07 02:04:20:21
נהגת לשהות בבקתת הנידה?
- ועוד איך.

02:04:24:21 02:04:23:13
באיזה גיל התחלת?

02:04:32:05 02:04:28:08
אני חושבת שבגיל של הוסת הראשון
שלי, בגיל תשע-עשרה,

02:04:36:14 02:04:33:00
שנה לפני שהתחתנתי.

02:04:38:24 02:04:37:01
זה לא גיל מאוד מבוגר לוסת ראשון?
- כן.

02:04:42:01 02:04:39:15
בגיל תשע עשרה.
-היינו בכפר, שלא כמו פה בארץ,

02:04:45:13 02:04:42:07
בכפר לא נהגו ללדת כל כך מהר,

02:04:46:22 02:04:45:17
וגם לא לקבל וסת ראשון בגיל צעיר מאוד.

02:04:53:11 02:04:49:13
אז מדוע הבנות התחתנו בגיל כה צעיר?

02:04:57:15 02:04:54:20
לפעמים אפילו בגיל שתים-עשרה.
- היו מקרים בודדים.

02:05:04:19 02:04:57:17
היו כאלה שהתחתנו בגיל עשר
אך חיו עדיין בבית הוריהן.

02:05:10:01 02:05:05:05
צריך היה לספור את הזמן שהזוג שהה
יחד, לא החל מהכרזת הנישואים.

02:05:15:10 02:05:11:08
אחרי החתונה הנשים נשאר
שנתיים-שלוש בבית אמן.

02:05:17:11 02:05:15:16
הן הוגדרו כנשים נשואות?
לא במיוחד.

02:05:29:09 02:05:22:14
כמה זמן נאלצת לשהות בבקתת
הנידה בזמן הוסת?

02:05:36:04 02:05:32:13
חמישה ימים, וביום השביעי הייתי חוזרת לבית.

02:05:40:01 02:05:36:07
במהלך היומיים האלה, היה עליי להתרחץ
היטב ולהיכנס לבית נקייה.

02:05:44:08 02:05:41:22
זה הרי דימום מגוף צעיר, לכן לא
הייתה סיבה לשהות שם הרבה זמן.

02:05:47:19 02:05:45:02
בגיל צעיר הוסת הוא מועט,

02:05:51:03 02:05:49:18
זה לא כמו בימינו שיש דימום וסתי כבד.

02:05:53:11 02:05:52:01
השהייה הייתה תלויה באורך הוסת?
- כן.

02:05:56:09 02:05:53:18
לא היה צורך לשהות שם שבעה ימים?

02:05:58:18 02:05:56:12
במקרה שהיה דימום וסתי
במשך ארבעה ימים,

02:06:01:01 02:05:59:11
האישה התרחצה ונשארה בחוץ יום נוסף.

02:06:04:09 02:06:01:03
היא העבירה שם את היום שלמחרת ואת
הלילה ולמחרת חזרה הביתה.

02:06:10:00 02:06:05:08
היא חזרה ביום השישי. היא לא
העבירה שבעה ימים בבקתה.

02:06:12:11 02:06:10:09
הסיבה היחידה בגינה האישה
נשארה שבעה ימים,

02:06:14:04 02:06:12:17
היא במידה והוסת לא הסתיים ביום החמישי.

02:06:17:08 02:06:15:01
ואז האישה חויבה להישאר
שבעה ימים בבקתה.

02:06:25:23 02:06:23:02
הגיעו לבקר אותך בבקתה?

02:06:31:23 02:06:26:15
כן, והיינו משוחחים בחצר הבקתה.

02:06:37:09 02:06:34:11
נהגו לשוחח עם העוברים והשבים.

02:06:41:08 02:06:38:11
האישה יכולה היתה לצאת מהבקתה
ולשוחח עם אחרים,

02:06:44:08 02:06:41:21
האיסור היה על לגעת באחרים ולהיכנס לבית.

02:06:48:00 02:06:45:03
מה היה המרחק בין הבקתה לבית?

02:06:51:13 02:06:48:03
לא רחוק, די קרוב כי היה איסור,

02:06:55:14 02:06:52:00
חל איסור על האישה לשהות לבדה רחוק.

02:06:58:23 02:06:55:22
העיקר היה שהבקתה תהיה מחוץ לשטח הבית.

02:07:01:19 02:07:00:20
כך היה.

02:07:06:08 02:07:01:21
היא הייתה בתוך שכונה?
- כן, אפילו באמצע השכונה

02:07:11:19 02:07:07:04
כי אישה לא יכולה הייתה לשהות
לבד, בעיקר בחורף.

02:07:19:01 02:07:12:08
העיקר היה שהאישה תהיה מחוץ לבית,
אך לא רחוקה.

02:07:22:19 02:07:20:11
היו פעמים שנשארתי לבד?

02:07:26:12 02:07:23:00
כן, לפעמים הייתי לבד והשתעממתי.

02:07:28:05 02:07:26:14
מה היית עושה שם?
- כלום.

02:07:31:22 02:07:28:15
פשוט העברת את היום בחוסר מעש?
- כן, היה אסור לגעת בחפצים.

02:07:36:09 02:07:34:10
לא יכולת לעסוק בשום דבר?
- לא יכולתי.

02:07:39:11 02:07:36:23
מה לגבי ביצוע מלאכות ולרקום?
- לא

02:07:41:11 02:07:39:23
מי ידע מה זה "לרקום" באותה תקופה.

02:07:44:19 02:07:41:16
זה היה זמן למנוחה בלבד?
- כן, הייתי יושבת בחוסר מעש,

02:07:48:02 02:07:45:21
עד יום היציאה לא נגעת בדבר.

02:07:51:20 02:07:48:14
נהגו להעביר לי אוכל.

02:07:57:05 02:07:52:13
היה משעמם לשבת בבקתה?
- לפעמים היה מאוד משעמם.

02:08:00:08 02:07:58:19
לא היה פשוט לשבת לבד.

02:08:09:22 02:08:07:00
האוכל שאכלת שם היה שונה?
- לא.

02:08:13:21 02:08:10:07
מי היה מגיש לך את האוכל?
- המשפחה, אחותי או אמי,

02:08:15:10 02:08:14:12
לא היו חסרים קרובי משפחה,

02:08:18:23 02:08:15:21
גם בעלי. המשפחה נהגה להכין את האוכל.

02:08:21:04 02:08:19:08
כמה פעמים ביום היו הגישו לך אוכל?

02:08:27:24 02:08:22:20
מדובר באינג'רה, לא בארוחת
פסטה, לכן הגישו לי במגש גדול.

02:08:32:20 02:08:30:17
מי יאכל אינג'רה שלמה?

02:08:36:05 02:08:33:07
יכול להיות שהיה שנותר לארוחת הערב.

02:08:38:18 02:08:36:19
אם הייתי אוכלת הכל זה היה טוב,
אבל מי היה נוגע בכל השאר?

02:08:42:14 02:08:39:14
קשה לאכול לבד, כשאוכלים בסעודה
עם אנשים זה יותר קל.

02:08:47:16 02:08:42:16
כיצד שמרתן על הניקיון בבקתה?
- כלומר?

02:08:52:10 02:08:49:04
כלומר כיצד שמרתן על הניקיון
האישי שלך כשהיית בבקתה?

02:08:56:15 02:08:53:12
שמרתי על היגינה כמו בבית.
-איפה התרחצת?

02:09:00:13 02:08:57:07
הייתי יוצאת מהבית עם בגדים לבקתה,

02:09:04:24 02:09:01:21
לא עשיתי דבר ולא נגעתי בדבר.

02:09:08:01 02:09:05:04
איפה התרחצת? יכולת
בכלל לצאת להתרחץ?

02:09:15:06 02:09:08:17
כן, לא הייתה בעיה עם רחיצה, האיסור
היחיד היה הכניסה לבית.

02:09:18:20 02:09:15:24
כדי שהבית לא יהיה טמא, אבל
בקשר לרחיצה לא הייתה בעיה.

02:09:19:22 02:09:18:22
היית הולכת לנהר?

02:09:26:00 02:09:20:05
כן, הייתי הולכת לנהר כדי לשטוף
את הבגדים שלי, בלבד.

02:09:30:00 02:09:27:14
לא היה איסור על הליכה ברחוב או לנהר.

02:09:34:11 02:09:31:13
האיסור היחיד היה על הכניסה לבית.
-ומה לגבי שירותים?

02:09:37:18 02:09:34:16
אל תשכחי, חיינו בכפר
וצרכים היו נעשים בחוץ.

02:09:39:19 02:09:38:07
הייתם מחפשים מקום מסוים?

02:09:48:09 02:09:40:02
בכל מקום שהוא בכפר, רק בעיר
היה צריך לגשת לשירותים.

02:09:54:01 02:09:50:06
בשום פנים ואופן ובשום מצב
לא יכולת להיכנס לבית?

02:09:54:14 02:09:54:03
לא יכולתי.

02:09:56:23 02:09:54:18
לכל בית?
- לכל בית.

02:09:58:16 02:09:57:00
כיוון שהם היו בתים של יהודים
,זוהי הופך אותם לטמאים,

02:10:01:05 02:09:59:21
לכן לא יכולתי להיכנס.

02:10:09:16 02:10:03:03
חברים היו מגיעים והעברתי
מעבירה את הזמן איתם,

02:10:13:10 02:10:10:08
והנשים היו טוות בחוץ, לכן
היה עם מי לשוחח.

02:10:16:02 02:10:13:18
האישה גם שוחחה עם הנשים שקלעו בחוץ.

02:10:20:03 02:10:16:07
כשהאישה שהתה בבקתה, מי שמר
על הילדים שבבית?

02:10:26:10 02:10:21:06
המשפחה טיפלה בהם, הצד
של הבעל או של האישה,

02:10:29:18 02:10:27:21
וגם האימהות של הזוג.

02:10:41:24 02:10:36:05
כמה נשים יכולות היו לשהות
בבקתת נידה אחת?

02:10:47:02 02:10:43:20
שלוש או ארבע, זה לא שכל
הנשים במחזור באותו זמן.

02:10:53:21 02:10:47:14
ואם כן?
-זה לא היה אפשרי.

02:11:00:05 02:10:54:22
כשהיו הרבה נשים, היו בקתות
בהתאם בכל שכונה.

02:11:03:04 02:11:00:07
במידה והיו ארבע או חמש
נשים באזור אחד,

02:11:05:07 02:11:04:05
באזורים אחרים בנו בקתות נוספות.

02:11:07:22 02:11:05:09
הבתים שם לא היו כמו בארץ
ולא נדרשנו לשלם משכנתא,

02:11:10:16 02:11:08:15
היה אפשר לבנות שם בית ביום אחד.

02:11:14:10 02:11:11:14
מה הבעיה במשהו שנבנה ללא עלות.

02:11:21:17 02:11:16:21
וכשהיה קר וכשירד גשם,
הייתן עדיין יושבות שם?

02:11:25:14 02:11:21:22
היינו מבעירות אש ומתחממות,
לא הייתה עם זה הבעיה.

02:11:28:20 02:11:26:02
הבקתה הייתה סגורה ולכן
הגשם לא חדר פנימה.

02:11:32:11 02:11:31:01
ומה לגבי אימהות עם תינוקות בגיל הרך?

02:11:38:18 02:11:33:10
נשים שצריכות היו להניק,
מי הניק את ילדיהן?

02:11:41:04 02:11:39:04
התינוק שהה יחד עם אמו בבקתה.

02:11:43:17 02:11:41:23
הוא נשאר יחד איתה בבקתה?
- אם הוא תינוק?

02:11:45:16 02:11:43:19
לא הייתה ברירה והוא שהה שם יחד עמה.

02:11:52:24 02:11:46:17
האמא טיפלה בתינוק והוא ישן
ושהה שם עד צאתה.

02:11:56:13 02:11:53:16
סיפרת שכשאביך נפטר היית ילדה.

02:12:02:18 02:11:58:10
יש משהו שאת זוכרת מטקס האשכבה שלו?

02:12:04:07 02:12:02:20
איני זוכרת דבר.
- היית מאוד קטנה?

02:12:11:14 02:12:04:09

הייתי מאוד קטנה, הדבר היחיד
שזכור לי הוא שאנשים בכו.

02:12:13:21 02:12:11:21
וכשאחריך נפטר? הוא היה גדול ממך?

02:12:20:22 02:12:14:19
אחי נולד כשהייתי בהריון עם בתי.

02:12:23:07 02:12:22:05
הוא נפטר באתיופיה?
- כן.

02:12:32:19 02:12:23:18
באיזה גיל?
- בגיל תשע- עשרה.

02:12:36:08 02:12:33:09
הוא היה קטן ממך?
- כן.

02:12:39:04 02:12:36:10
כיצד הוא נפטר?
- הוא חלה.

02:12:43:11 02:12:40:00
הוא היה חולה הרבה זמן?
- הוא היה חולה במשך שנה.

02:12:49:01 02:12:45:02
נלחמנו וסבלנו הרבה,
אך הוא לא ניצל מזה.

02:12:52:22 02:12:49:20
אני זוכרת את מות אחי, סבלתי.

02:12:56:04 02:12:53:00
את זוכרת את השבעה שלו?
- של אחי?

02:12:58:21 02:12:57:00
הייתי בהריון עם בתי, בחודש שמיני.

02:13:02:09 02:13:00:00
אני זאת שאחזתי בו כנשמתו יצאה מגופו.
- בתוך הבית?

02:13:04:18 02:13:02:16
כן, הרי לא היו רופאים בכפרים באתיופיה.

02:13:11:07 02:13:05:16
למרות שחלף הרבה זמן, אני
רואה את המוות שלו גם כיום.

02:13:12:18 02:13:11:09
את זוכרת את זה?
- כן.

02:13:22:02 02:13:13:10
כשמדברים על אחי כואב לי,
אבל אני לא זוכרת את אבי,

02:13:24:14 02:13:23:00
לא יכולתי להציל אותו למרות המאמצים שלי.

02:13:34:05 02:13:30:20
הוא נפטר בזרועותייך?
- כן.

02:13:48:15 02:13:35:06
היינו שכנים כשהוא היה חולה.
הייתי הולכת הלוך וחזור,

02:13:51:07 02:13:48:24
אך הוא אמר שמצבו השתפר קצת.

02:14:06:24 02:13:52:02
זה היה ביום שבת, אשתו של דודי
הציעה לו לטעום חתיכת לחם.

02:14:12:12 02:14:09:07
הוא נאנח בסבל רב,

02:14:15:07 02:14:13:08
הוא לא אכל אוכל באותה תקופה,

02:14:21:00 02:14:19:12
והיא שאלה אותו אם הוא מרגיש טוב באותו יום.

02:14:24:06 02:14:21:09
והוא ענה שהוא מרגיש קצת יותר טוב

02:14:29:18 02:14:25:13
והייתה בי תקווה שמצבו השתפר.

02:14:38:02 02:14:30:16
העברנו את יום שבת יחד, ולפתע
אמר שהוא שצריך להתפנות.

02:14:40:20 02:14:38:23

היום מתברר שזו הייתה נשמתו
שנאבקה לצאת החוצה.

02:14:45:22 02:14:42:08
עזרנו לו לצאת החוצה, גם אחי האחר נכח,

02:14:50:11 02:14:46:17
הוא גר שם ואני גרתי בבית אמי.

02:14:57:17 02:14:52:12
לקחת אותו לעשות את צרכיו, אך
הוא לא הצליח והחזרנו אותו לשכב.

02:15:08:04 02:14:59:07
בשלב מאוחר יותר, הצעתי לו מים והוא סירב.

02:15:11:19 02:15:09:16
לבסוף, הוא נשם את נשימתו האחרונה ומת,

02:15:14:00 02:15:12:19
הוא הפסיק להגיב.

02:15:22:20 02:15:16:19
באותו הרגע חטפתי אותו מידיה
של אמי וחיבקתי אותו,

02:15:27:16 02:15:23:20
קראתי בשמו, מסלה, ולא הייתה תגובה.

02:15:36:02 02:15:30:10
אחי הגיע בריצה וגם דודי היה
נוכח, הוא נפטר בגונדר.

02:15:38:05 02:15:36:16
קראו לו אזנאו וודה.

02:15:39:17 02:15:38:12
הוא היה קרוב אלינו.

02:15:47:07 02:15:40:17
כשחיבקתי אותו, דודי, זיכרוננו
לברכה, הגיע ואמר:

02:15:50:06 02:15:47:10
"הוא מת, את גם רוצה למות איתו?"

02:15:52:22 02:15:51:06
ולקח אותו מידיי.

02:15:57:15 02:15:56:09

הם עשו את מה שהם היו צריכים לעשות.

02:16:01:15 02:15:59:12

לא אשכח את המוות של אחי.

02:16:04:14 02:16:01:17

כיצד התכוננתם לטקס האשכבה?

02:16:12:00 02:16:04:23

לא הייתה שום בעיה, היו לנו הרבה קרובי משפחה ואחים.

02:16:17:23 02:16:12:16

אסור לדחות קבורה ותהליך ההתארגנות לקבורה הוא מהיר.

02:16:24:04 02:16:19:10

עדיף להפסיק לדבר על מות אחי.

02:16:29:13 02:16:26:16

השנה נציין עשרים ושש שנים למותו,

02:16:34:06 02:16:31:13

הגיל של בתי, הייתי בהריון של שמונה חודשים באותה תקופה.

02:16:43:13 02:16:38:00

כמה זמן ישבתם שבעה באתיופיה? - שבעה ימים.

02:16:47:02 02:16:43:16

ובאותה תקופה לא הייתה הרבה עבודה בחוץ,

02:16:50:08 02:16:47:19

לכן ישבנו אפילו עד חודש.

02:16:56:20 02:16:53:03

לא הייתה עבודה, והיינו בעונת הקיץ, הגברים הם אלה שעבדו.

02:17:02:05 02:16:56:22

הנשים עבדו בחורף ויתרה מזאת, הייתי הרה.

02:17:07:19 02:17:03:11

ישבנו, כמו בארץ, שבעה ימים.

02:17:14:13 02:17:08:14

לא נגעו באדם שנגע בגופה, הם אחזו בעשב רטוב.

02:17:16:09 02:17:15:02
הם לא נגעו באנשים במשך שבעה ימים.

02:17:24:10 02:17:17:20
זה היה אדם אחד, או גם אחייך?
- כל אדם שנגע בגופה.

02:17:38:15 02:17:36:02
התאבלנו במשך חודש.

02:17:42:13 02:17:39:16
טקס האשכבה שלו היה מאוד יפה.

02:17:48:03 02:17:42:20
היה בית קברות בקרבת מקום?
- כן, היה באזור.

02:17:57:02 02:17:49:24
הרב נכח ובית הקברות היה קרוב.
לכן, לא התעסקנו בהרבה דברים.

02:18:02:15 02:17:57:20
זה לא היה רחוק וגרנו באזור.

02:18:04:13 02:18:03:02
אמי תמיד גרה ב"בלוה",

02:18:08:18 02:18:05:07
היא מעולם לא עזבה את "בלוה",
היא נולדה וגדלה שם

02:18:10:01 02:18:09:01
ומשם עלתה לארץ.

02:18:14:13 02:18:13:08
אחיי וגם אמי.

02:18:17:11 02:18:15:05
באותו מקום?
- כן, היא גרה שם ועלתה משם ארצה.

02:18:19:04 02:18:17:23
היא עזבה רק כשהיינו צריכים לעלות.

02:18:23:20 02:18:20:03
כשאני עליתי, הגעתי מאזור
"ברה", כפי שסיפרתי.

02:18:27:19 02:18:24:18

אחיי הגיעו אליי פעמיים, בפעם הראשונה שלחו את אחי הקטן.

02:18:32:06 02:18:29:07
הרגעתי אותו ושלחתי אותו חזרה, ואז אחי הגדול הגיע.

02:18:39:17 02:18:33:15
כשאחי הגדול הגיע הוא אמר שהם יעזבו בלעדיי.

02:18:52:19 02:18:46:08
בעלי באותה תקופה לא הסכים ללכת וגם לא שיגיעו.

02:19:00:17 02:18:54:24
לא הייתה טיסה, אחי התעקש לקחת אותי ואמר שלא ישאיר אותי.

02:19:05:09 02:19:04:04
אחי הגדול אמר לבעלי:

02:19:09:10 02:19:06:10
"אם ברצונך לבוא זה מבורך, אך במידה ולא, אני לוקח את אחותי.

02:19:13:21 02:19:11:02
אימנו תכעס, אנחנו לא עוזבים בלי אחותנו."

02:19:21:18 02:19:15:22
לאחר מכן, בעלי אישר. התגרשנו והגעתי לארץ.

02:19:24:05 02:19:22:08
בלעדיו?
- כן.

02:19:27:22 02:19:24:09
באותה תקופה, הוא חטף את בני הבכור והשאיר אותו שם,

02:19:29:07 02:19:27:24
הוא היה בן שמונה.

02:19:32:08 02:19:29:24
כשהיית בהריון?
- אחרי שילדתי אותה.

02:19:35:21 02:19:32:13
זה התרחש לאחר מות אחי

ולפני העלייה שלנו לארץ.

02:19:36:07 02:19:35:24
בסדר.

02:19:38:24 02:19:36:21
לקראת ההגעה לארץ.

02:19:43:01 02:19:39:16
כשהגענו ארצה, בתי הייתה בת ארבע.

02:19:46:14 02:19:44:06
הגרוש שלי סירב לעלות לארץ.
- למה?

02:19:47:10 02:19:46:18
הוא אמר שהוא לא רוצה.

02:19:50:20 02:19:47:24
להגיע איתך הנה?
- כן, להגיע לארץ ישראל.

02:19:53:24 02:19:51:24
סיבה אחת הייתה שהיו לאמו שני ילדים,

02:20:09:09 02:19:55:18
אמו מאוד אהבה אותי, ולא הייתי
מוכנה לקחת אותו מאמו.

02:20:11:06 02:20:09:14
הצעתי לו את האופציה, והוא סירב.

02:20:12:20 02:20:11:09
הסכמתי, ואמרתי שאעזוב עם אחי.

02:20:18:11 02:20:13:18
באתיופיה הייתה לו זכות לקחת
את בנו בן השמונה,

02:20:19:15 02:20:18:22
והוא נשאר איתו מאחור.

02:20:21:10 02:20:19:24
הייתה לו זכות לעשות זאת?

02:20:23:07 02:20:21:15
באתיופיה? כן.

02:20:24:23 02:20:23:09
הוא נשאר אצל אביו?

- כן.

02:20:26:05 02:20:25:00

בגלל שהיה בן?

02:20:29:10 02:20:26:10

כמובן שאין מה להשוות כשמדובר בבן.

02:20:31:18 02:20:29:18

בנות קצת פחות, אבל עם בנים זה היה שונה.

02:20:34:23 02:20:32:04

הוא נשאר אצל אביו?

- כן, והייתה לו את הזכות לבחור לעשות זאת.

02:20:37:00 02:20:36:05

זה לא כמו בימינו.

02:20:40:24 02:20:37:05

ומה לגבי הבת?

- היא הייתה קטנה,

02:20:45:03 02:20:41:22

היא הייתה בת שלוש וחצי, ואותה הרמתי על גבי והגעתי.

02:20:45:20 02:20:45:12

בסדר.

02:20:48:15 02:20:47:02

הגעתי הנה איתה על גבי.

02:20:52:23 02:20:49:03

לאן יצאתם?

- לאחיי ב"קווארה".

02:20:58:04 02:20:53:02

חצי שנה או חמישה חודשים אחרי שהגענו ל"קווארה"

02:21:01:00 02:20:58:15

והמתנו עד שהם מכרו את הרכוש...

02:21:04:23 02:21:01:21

את כל הרכוש שהיה לכם?

- כן, את הפרות, האוכל,

02:21:10:11 02:21:05:00

השטח החקלאי ואת הבית.

02:21:17:06 02:21:11:17
הרב אייה, זיכרונו לברכה, אסף את הכל.

02:21:24:09 02:21:19:07
אנחנו, אנשי הכפר "בלוה",
יצאנו יחד בפעימה אחת.

02:21:30:09 02:21:24:20
כולל הקייס וכל שאר האנשים, כולם עזבו יחד.

02:21:38:15 02:21:31:05
באותו רגע אחי הקטן
התחיל להתחרט ולומר:

02:21:43:18 02:21:39:06
"עד שגידלתי את היבול הזה,
איך אעזוב את כל זה?"

02:21:46:02 02:21:44:17
וכשניסיתי להוריד אותו מזה, הוא סירב.

02:21:50:05 02:21:47:18
כשאחי הגדול אמר שהוא ייקח את אמנו,

02:21:52:19 02:21:50:08
היא אמרה שהיא לא
תעזוב ללא הבן שלה.

02:21:58:16 02:21:55:08
שאלתי: "איך נוכל ללכת בלעדיו?"

02:22:02:05 02:21:58:19
הצעתי שימכור הכל
ושכולנו נעלה יחד

02:22:04:12 02:22:02:17
ואמרו לשאר ללכת ושאנחנו נגיע ביחד.

02:22:09:00 02:22:05:01
אחיי הגדולים יצאו לפנינו בצער רב
ובחשש שנישאר מאחור.

02:22:18:16 02:22:10:00
כשאחי הקטן ליווה אותם, בדרכו
חזרה, הוא מכר את כל רכושו,

02:22:22:16 02:22:18:19
וביום השני, גם אנחנו יצאנו לדרך.

02:22:27:17 02:22:23:14

יצאתם ביחד?

- כן, ביחד.

02:22:34:17 02:22:28:08

עבורי, המסע לא היה שלם,
העלייה הייתה דבר חיובי,

02:22:39:15 02:22:35:14

אך מצד שני השארתי את בני מאחור.

02:22:47:21 02:22:41:12

בכיתי והתמרמרתי כל הדרך,

02:22:57:14 02:22:49:19

לא הייתה לי ברירה. הגענו ל"טדה",
שם נשארנו שלושה חודשים.

02:23:05:11 02:22:58:15

אחרי שנכנסו ל"טדה", הדרך
מ"קווארה" הייתה גן עדן.

02:23:09:04 02:23:06:10

הלכנו בצהלה, בשירה ובשמחה.

02:23:22:24 02:23:10:06

כשאנשי "קווארה" הגיעו למקום
מסוים, גם אם עקבו אחרי כלב,

02:23:27:06 02:23:23:15

מעולם לא שאלו מי הוריו, היו
מקבלים אותם פשוט.

02:23:31:16 02:23:28:02

הדרך הייתה נפלאה. אכלנו, שתינו
והקייסים היו יחד אתנו.

02:23:35:07 02:23:31:19

שמחנו מאוד בזמנו.

02:23:41:07 02:23:36:06

למה אהבת את "בלוה"?
מה היה שונה בכפר?

02:23:43:11 02:23:41:11

נוחות החיים שם.

02:23:48:21 02:23:43:24

בראש ובראשונה, החיים
ב"ברה" היו נוחים מאוד,

02:23:53:02 02:23:49:15
לא היה יער פרוע ולא היה
דושן, אז לא חששתי,

02:23:55:21 02:23:53:05
לא הייתי יוצאת בשמש.

02:23:58:23 02:23:57:04
הכל הוגש בתוך הבית,

02:24:08:14 02:24:02:04
לא הייתה הרבה עבודה, שלא כמו
ב"בלוה", שם טווינו הרבה כותנה.

02:24:12:07 02:24:08:20
החיים היו נוחים, טחינת הקמח... והשמירה
על הצאן התבצעה בעזרת רכבים.

02:24:16:07 02:24:13:09
כשראיתי את זה, אהבתי את צורת החיים.

02:24:18:22 02:24:16:18
ומעבר לכך, בעלי פרנס אותי בכבוד.

02:24:21:19 02:24:19:10
מה היה עיסוקו?
- הוא היה איש עסקים.

02:24:26:23 02:24:22:03
הוא היה קוצר ועושה עסקים.
העוזרים היו קוצרים.

02:24:31:02 02:24:27:17
מה הכוונה בעובדים?
- היו לו שני עובדים גברים.

02:24:39:05 02:24:31:19
היה לנו שטח חקלאי והעובדים
ירדו לכפר "ברהה" לעבוד.

02:24:39:15 02:24:39:08
בסדר.

02:24:42:08 02:24:40:06
נשארו אתנו שני עובדים,

02:24:46:24 02:24:43:05
הבית שלו היה עשיר בעסקים,
בערק ובבירות,

02:24:50:00 02:24:47:02
לא היה דבר שחסר שם, אפילו לא קפה.

02:24:52:09 02:24:50:02
מי היה עושה עסקים?
- הוא בעצמו.

02:24:54:19 02:24:52:18
הוא היה מוכר.
- בתוך הבית או מחוצה לו?

02:25:02:11 02:24:55:06
בחוץ, תפקידו היה למכור בחוץ.
אחרים עבדו בבית.

02:25:05:24 02:25:03:04
לכן, באותה תקופה בחרתי
בסגנון החיים הזה.

02:25:08:18 02:25:06:13
מה אהבת באזור?

02:25:13:20 02:25:08:23
את החיים ואת נוכחותם של
הרבה קרובי משפחה שם.

02:25:17:17 02:25:14:00
קרובי המשפחה של בעלך?
- שלו וגם שלי.

02:25:19:15 02:25:17:19
גם היום, כולנו הגענו לכאן.

02:25:22:12 02:25:20:02
חלקם נמצאים בקרית מלאכי וחלקם כאן.

02:25:27:16 02:25:23:07
חיינו שם ביחד ממש באותם תנאים.

02:25:30:10 02:25:28:03
כשיצאנו להתפנות, יצאנו עם פנס,

02:25:32:01 02:25:30:12
כי תמיד פחדתי, וכפי שסיפרתי לך,

02:25:34:00 02:25:32:17
לא היה לנו בכפרים שירותים.

02:25:41:18 02:25:35:21
הבתים היו מסודרים, המטבח

בנפרד וחדר השינה בנפרד,

02:25:45:15 02:25:42:13
ומכיוון שהכל היה מסודר, בחרתי בחיים האלו.

02:25:51:00 02:25:46:04
חייתם כך בגלל שהיה כסף?
- כן, בגלל שהיינו בעלי הון.

02:25:55:09 02:25:52:06
הייתה הכנסה גדולה מהעסקים
וגם מהעבודות.

02:26:00:18 02:25:57:20
כשבעלי היה משאיר כסף
בבית כשיצא לעסקים,

02:26:04:04 02:26:01:11
הוא היה מעדכן אותי שהכסף
נמצא בשידה ליד המיטה,

02:26:08:09 02:26:04:16
אבל הייתי נותנת את הכסף
לחמותי כדי שתשמור עליו.

02:26:12:17 02:26:08:24
כשהוא חזר לבית, הייתי מחזירה
את הכסף למקומו.

02:26:15:05 02:26:14:01
מדוע עשית את זה?

02:26:19:24 02:26:15:21
כי הייתי יוצאת מהבית, ולבתיים
שם לא היו מנעולים.

02:26:25:10 02:26:20:18
הוא השאיר את הכסף עבורי,
אבל אני הייתי יוצאת מהבית,

02:26:31:24 02:26:26:01
לכן, כדי שלא ייעלם... חמותי לא נהגה
לצאת והייתי נותנת לה אותו.

02:26:38:14 02:26:33:19
בשעות הבוקר כשלא היו לי
זרדים להכנת האינג'רה

02:26:44:15 02:26:39:11
הייתי מבקשת, ואחד העובדים היה

חותך מענפים עומדים ומביא לי

02:26:47:06 02:26:45:17
חתיכות ענפים יבשות.

02:26:51:12 02:26:48:01
למה הכוונה?
- לעץ יש ענפים יבשים,

02:26:52:22 02:26:52:04
את מודעת לזה?
- כן.

02:26:55:19 02:26:53:03
אז הוא היה מביא לי את חתיכות
העץ שלא חדרו לתוכם מים.

02:27:00:07 02:26:56:06
ענפים שנפלו ספגו אליהם מים, אך
אלה שהיו במקומם נותרו יבשים.

02:27:05:10 02:27:01:18
כשבעלי היה שואל אותי איפה הפועל,

02:27:07:06 02:27:05:21
הייתי אומרת שהוא הלך להביא לי קרשים.

02:27:09:24 02:27:07:18
בעלי היה אומר לי שזה לא בסדר

02:27:12:01 02:27:10:08
כי הייתה להם עבודת רעיית צאן,

02:27:14:13 02:27:13:01
הוא בעצמו היה יוצא לרעות את צאן.

02:27:17:16 02:27:15:00
מהיכן העובדים הגיעו?
- הם ירדו מ"הדגה".

02:27:18:18 02:27:18:05
למה הכוונה?

02:27:24:06 02:27:19:20
אנחנו מ"קווארה", ובאזור גבוה יותר
היה כפר בשם "הדגה".

02:27:27:06 02:27:24:08
זה שם של מקום?
- כן, זה שם של מקום.

02:27:29:09 02:27:28:04
הם הגיעו לרוב משם.

02:27:31:15 02:27:29:12
איזה סוג של אזור זה? מי התגורר שם?

02:27:35:01 02:27:32:15
אני לא יודעת, הם גרו שם.

02:27:38:24 02:27:36:01
האזור שהם באו ממנו או לאזור שהם הגיעו?

02:27:40:11 02:27:39:09
איזה סוג של קהילה הייתה שם?

02:27:44:01 02:27:41:19
הם היו אנשים רגילים.

02:27:46:12 02:27:44:04
יהודים?
- לא, הם לא היו יהודים.

02:27:48:05 02:27:46:16
הם היו נוצרים?
- כן.

02:27:49:03 02:27:48:14
הם לא היו יהודים.

02:27:51:02 02:27:49:08
הם עבדו על מנת להרוויח כסף,

02:27:53:22 02:27:51:10
הם לא נשאו להתגורר שם בקביעות
אלא רק בשביל לעבוד,

02:27:55:24 02:27:54:00
לקבל את שכרם ולחזור לכפר מגוריהם.

02:27:58:21 02:27:56:06
הם נקנו?
- לא.

02:28:02:02 02:27:59:18
הם הגיעו מרצונם כדי לעבוד ולהתפרנס

02:28:04:18 02:28:02:12
כמו שיש את העובדים שמגיעים כיום.

02:28:07:01 02:28:05:03
"ברה" הייתה מוכרת כמקום
שניתן להרוויח בו כסף.

02:28:09:04 02:28:07:09
הם היו מרוויחים סכום
גבוה בעונת חורף אחת.

02:28:11:10 02:28:10:02
בתקופות שהיו בהן עבודה,
הם ירדו לכפר שלנו.

02:28:14:16 02:28:12:10
כשאחד היה מגיע לעבוד,

02:28:17:20 02:28:14:19
בשנה שאחריה הוא היה מספר
שהרוויח סכום מסוים,

02:28:19:14 02:28:18:16
וכתוצאה מכך הגיעו הרבה עובדים.

02:28:24:11 02:28:20:01
הם הגיעו לעבוד, להרוויח
משכורת ולחזור לכפריהם.

02:28:27:24 02:28:24:23
כמה עובדים היו לכם בבית בסך הכל?

02:28:30:10 02:28:28:04
בכל שנה היו לנו שניים או שלושה עובדים.

02:28:33:19 02:28:30:12
זה השתנה מדי שנה?
- היינו מחליפים עובדים מדי חורף.

02:28:35:05 02:28:33:21
רק בחורף?
- כן, בחורף בלבד,

02:28:36:21 02:28:35:10
בתקופת הקיץ לא היתה עבודה

02:28:39:02 02:28:37:03
כי זאת תקופה יבשה, העבודה
הייתה בחורף בלבד.

02:28:42:01 02:28:39:08
בעונת הקיץ בעלי עבד בעסקים,

02:28:48:07 02:28:43:04
וכל שנה התנהלנו באותה
צורה לקראת החורף והקיץ.

02:28:53:04 02:28:49:22
בני כמה העובדים היו? בני
כמה הם היו צריכים להיות?

02:28:57:13 02:28:53:24
היו בני עשרים, עשרים ושלוש,
עשרים וחמש ובני שלושים.

02:29:00:11 02:28:57:19
כולם היו גברים?
- כן, כולם היו גברים.

02:29:01:22 02:29:00:16
הם היו מגיעים אלינו...

02:29:06:02 02:29:02:11
היה להם אופי טוב, ומהסיבה הזאת

02:29:15:10 02:29:06:05
בכפר שלנו מעולם לא שאלו
והסתקרנו בנוגע למעשיהם.

02:29:18:08 02:29:15:13
הם היו הגיעו מדי יום בחורף כדי לעבוד?

02:29:23:02 02:29:18:14
חלקם הגיעו בחורף, בחודש יוני,
ורובם הגיעו בחודש יולי.

02:29:26:07 02:29:23:18
הם הגיעו בעונת החורף ולא בעונת הקיץ.

02:29:29:07 02:29:26:24
כך גם בשנה שאחרי,

02:29:34:07 02:29:29:16
השמועה על העבודה ועל השכר
הייתה עוברת מפה לאוזן.

02:29:36:22 02:29:34:15
הם עבדו בשטח בלבד
או שגם בעבודות הבית?

02:29:41:13 02:29:37:02
בשטח, ומכיוון שהייתי עובדת בבית,

02:29:45:23 02:29:42:02
הם סייעו לי בהבאת מים וקרשים,

02:29:48:21 02:29:46:08
כי סיפרתי שאני מפחדת מנחשים.

02:29:51:00 02:29:48:24
הם עזרו לי גם מבלי שביקשתי.

02:29:54:07 02:29:51:12
התייחסתי אליהם כפי שהתייחסתי לבעלי,

02:29:56:22 02:29:54:19
הייתי דואגת שלא יהיו רעבים וצמאים,

02:30:00:07 02:29:57:10
לא הזנחתי אותם מבחינת הזאת
כי הם היו העובדים שלי.

02:30:05:10 02:30:02:11
בביתי אכלנו, סיימנו וקמנו יחד.

02:30:09:01 02:30:06:05
גם כשהם היו עוזבים, הם
עשו זאת בבכי ובצער.

02:30:10:10 02:30:09:04
הם עזבו אחרי תקופה ארוכה?
- כן.

02:30:18:03 02:30:10:15
לאחר סיום עבודתם, הם נהגו להישאר
כשלושה שבועות כדי ליהנות.

02:30:19:02 02:30:18:08
היכן הם ישנו?

02:30:24:01 02:30:19:19
היו בקתות לעובדים,

02:30:27:10 02:30:24:05
הייתה בקתה נפרדת לבישול
והבית שלנו גם היה נפרד.

02:30:29:02 02:30:27:17
הם בישלו עבור עצמם?

02:30:33:22 02:30:29:04
לא, רק אני הייתי מבשלת אוכל, לא
היה מישהו אחר מלבדי שבישל.

02:30:39:16 02:30:34:04
הם היו עובדים, ישנים ואחרי תקופה חוזרים לביתם?
- כן.

02:30:43:12 02:30:39:19
היו כאלה שחזרו לחורף
נוסף בשל המשכורת.

02:30:46:10 02:30:44:00
כאלה שלא היו להם ילדים היו ממשיכים,

02:30:51:17 02:30:46:18
הם שמרו את הכסף בצד והרוויחו
סכום נוסף בשנה השנייה.

02:30:57:17 02:30:53:00
בעקבות העובדה שחיי שם היו
טובים, בחרתי בהם.

02:31:00:03 02:30:58:02
כשמישהו רצה להעסיק עובד,

02:31:02:00 02:31:00:20
הוא הלך למקום ממנו הם הגיעו

02:31:05:08 02:31:02:12
או שהעובדים הם אלה שהיו מגיעים?

02:31:10:20 02:31:05:16
העובדים היו מגיעים בעצמם
והיינו מציעים להם עבודה.

02:31:12:18 02:31:11:11
כל אחד בחר את העובדים שרצה,

02:31:15:04 02:31:12:20
שניים או שלושה עובדים, לפי ההספק.

02:31:18:13 02:31:15:21
בעלי היה איש העסקים, ואני
הייתי מעסיקה את העובדים.

02:31:20:23 02:31:19:05
ידעתי כמה עובדים אנחנו צריכים,

02:31:24:04 02:31:22:10
הייתי מודיעה שאני רוצה עובדים,
והם היו מגיעים.

02:31:26:05 02:31:24:10
היינו מסכמים על זמן העבודה וכשבעלי
חזר הוא היה חותם על ההסכם.

02:31:30:07 02:31:26:13
אבל הייתי ממתינה לו עם עובדים בבית.

02:31:32:10 02:31:30:16
מתי שילמתם להם?

02:31:35:24 02:31:33:17
בסוף החורף, הם לא רצו את השכר לפני.

02:31:40:22 02:31:36:14
הם לא רצו משהו, הם קיבלו את
משכורתם בסוף עונת העבודה.

02:31:43:14 02:31:41:03
זה לא היה כמו שפה בארץ, שנהוג
לקבל משכורת חודשית,

02:31:49:06 02:31:43:16
אלא משכורת עונתית בסוף העבודות.

02:31:51:03 02:31:49:13
הם קיבלו את שכרם.

02:31:55:24 02:31:51:14
היו כאלה שהעדיפו שכר כספי
על פני שכר בזרעים,

02:32:00:15 02:31:56:11
והיו כאלה שבחרו למכור לבד את החומרים.

02:32:01:21 02:32:00:24
אוכל?

02:32:03:06 02:32:02:04
שכר באוכל או בשומשום.

02:32:05:09 02:32:04:01
היו משלמים להם גם בצורה הזאת?
- בטח.

02:32:09:07 02:32:06:19
ומה היו עושים עם זה? היו מוכרים
או משאירים לעצמם?

02:32:13:03 02:32:09:19
מה שעניין אותם הוא הכסף, לכן

היו מכרו וחזרו לכפריהם.

02:32:16:03 02:32:14:03
הם העדיפו למכור הכל ולחזור עם כסף.

02:32:22:11 02:32:17:06
במקרה שהעדיפו לקבל שכר כספי,
בעלי היה נוהג כרצונם,

02:32:26:07 02:32:23:24
והשומשום והאוכל היו נשארים אצלנו.

02:32:31:19 02:32:30:02
הם לא נחשבו לעבדים?
- לא.

02:32:34:02 02:32:32:01
לא היה דבר כזה, הגיעו אלינו אנשים אמינים.

02:32:35:13 02:32:35:05
הם היו נוצרים.

02:32:46:02 02:32:35:16
מה בעיקר אהבת? ולמה את מאוד
מתגעגעת בחייך באתיופיה?

02:32:50:23 02:32:47:13
לגבי חיי באתיופיה, כפי שסיפרתי לך קודם,

02:32:54:02 02:32:51:17
אני בוחרת את חיי באתיופיה,

02:32:58:18 02:32:54:10
אני עד היום זוכרת את כל
מה שעברתי באתיופיה,

02:33:02:15 02:32:59:02
ועד יום מותי לא אשכח כיוון
שחיי היו טובים מאוד.

02:33:09:08 02:33:03:06
אך כשהגעתי לכאן דאגתי, עבדתי, גידלתי
את ילדיי ולקחתי אותם לכל מקום.

02:33:13:22 02:33:09:17
ותודה לאל, לא היה קל לגדל
ארבעה ילדים ביחד.

02:33:20:21 02:33:15:16
ומה שלא סיפרתי זה שלאחר

שמלאו לי עשר שנים בארץ,

02:33:22:07 02:33:21:07
טסתי לאתיופיה והבאתי את בני ארצה.

02:33:26:04 02:33:22:20
השאלה שלי הייתה, מהו הדבר
האהוב עלייך ביותר?

02:33:28:14 02:33:26:07
ומהו הדבר שאת הכי מתגעגעת
אליו באתיופיה?

02:33:32:02 02:33:29:03
מה שהכי אהבתי בחיי הוא את
צמיחת הקפה והאשחר-אלוני

02:33:35:17 02:33:32:06
שהיה בצמיחה מתמדת.

02:33:38:13 02:33:36:02
גם היום, אני רואה את זה מול עיניי, כמו מראה.

02:33:41:00 02:33:39:02
אני זוכרת שהייתי יוצאת לשדה

02:33:44:00 02:33:41:16
וקוטפת את עלי האשחר ואת זרעי הקפה.

02:33:47:04 02:33:45:12
אני זוכרת את עלי הקפה ואת עלי האשחר.

02:33:52:03 02:33:47:20
אלה הדברים שהכי שימחו אותי.

02:33:56:14 02:33:52:24
מלבד אלו, זו המדינה שלי היתה
לכן הזיכרונות תמיד קיימים.

02:33:58:21 02:33:57:12
יש לי הרבה זיכרונות.